

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ 10.

Ἐν τῇ «βίων πράσει» ὁ Λουκιανὸς θέτει εἰς πλειστηριασμὸν βίους φιλοσόφους παντὸς εἴδους καὶ προαιρέσεων ποικίλων. Ὁ Ζεὺς ἐκτελεῖ χρέη συμβολαιογράφου καὶ ὁ Ἑρμῆς χρέη κήρυκος. Οἱ ἀγορασταὶ προσέρχονται καὶ ἡ δημοπρασία ἀρχίζει. Πρῶτος πωλεῖται ὁ βίος ὁ Πυθαγορικός, δι' ὃπερ ὁ ἀγοραστὴς ἔρχεται εἰς διαφόρους ἐξηγήσεις μετὰ τοῦ Πυθαγόρου . . . «ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ. Οἶδα καὶ νῦν ἀριθμέειν.—ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ. Πῶς ἀριθμέεις; ΑΓΟ. Ἐν, δύο, τρία, τέσσαρα.—ΠΥΘ. Ὅρα; ἂ σὺ δοκέεις τέσσαρα, ταῦτα δέκα ἐστὶ καὶ τρίγωνον ἐντελὲς καὶ ἡμέτερον ὄρκιον.»

Αὐτὴ εἶναι ἡ περίφημος Πυθαγορικὴ δεκάς· ὅλαι αἱ ἐν τῷ ἄνω σχήματι σημειούμεναι μονάδες, ἀριθμούμεναι, ἀποτελοῦσι τὸν ἀριθμὸν δέκα. Εἶναι τὸ τέλειον τρίγωνον τῶν σοφῶν. Αἱ τρεῖς κορυφαὶ τοῦ τριγώνου διακρίνονται ἐκ τῆς μ ο ν ἄ δ ο ς (1), θεωρουμένης ὡς τῆς ψυχῆς τοῦ κόσμου. Κάτωθεν τῆς μονάδος ὑπάρχει ἡ σειρά τῆς δυάδος (1-1), ἵνα ἀποτελέσωσι καὶ αἱ δύο σειραὶ ὁμοῦ τὴν τρίτην σειράν τῆς τριᾶδος (1-1-1), ἥτις εἶναι ἐπίσημος ἀριθμὸς,

διότι, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, «τὸ πᾶν καὶ τὰ πάντα τοῖς τρισὶν ὄρισται· τελευτὴ γὰρ καὶ μέσον καὶ ἀρχὴ τὸν ἀριθμὸν ἔχει τὸν τοῦ παντός, ταῦτα δὲ τὸν τῆς τριάδος». Ἄλλ' ἐπισημότερος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῆς τετάρτης σειρᾶς ἡ τετρας (1-1-1-1), διότι ἐὰν προστεθῶσιν οἱ ἀριθμοὶ αὐτῆς πρὸς τοὺς τῶν ἄλλων δύο τετράδων τοῦ ἄνω σημειουμένου τριγώνου σὺν τῷ κατὰ τὸ κέντρον αὐτοῦ ἐνὶ, ἀποτελεῖται ἡ δεκάς ἤτοι ὁ τέλειος ἀριθμός.

Κατὰ τοὺς Πυθαγορείους ἡ δεκάς, ὡς κωλύουσα τὴν τῶν ἀριθμῶν περαιτέρω πρόοδον καὶ ἀνακυκλοῦσα ἑκαστον ἐπὶ τὴν μονάδα, ἐξ οὗ περὶ ἢ πέραν τῆς δεκάδος ἀριθμησις εἶναι ἐπανάληψις τις τῶν δέκα πρώτων ἀριθμῶν, ἦτο χαρακτήρ τῆς τελειότητος. Καθὼς ἔλεγεν ὁ ἐν Θήβαις ἐγκαταστάς Πυθαγορικός Φιλόλαος, «τέλειον ἡ δεκάς εἶναι δοκεῖ καὶ πᾶσαν περιειληφέναι τὴν τῶν ἀριθμῶν φύσιν. Θεωρεῖν δεῖ τὰ ἔργα καὶ τὰν ἐσσίαν τῷ ἀριθμῷ καττὰν δύναμιν, ἅτις ἐντὶ ἐν τῇ δεκάδι· μέγала γὰρ καὶ παντελής καὶ παντοεργὸς καὶ θείω καὶ οὐρανίω βίω καὶ ἀνθρωπίνω ἀρχὰ καὶ ἀγεμῶν.»

Τοιοιουτρόπως ἐν τῷ θεολογικῷ τῶν συστήματι οἱ Πυθαγόρειοι ἀπεκάλουν τὴν δεκάδα κόσμον, ὡς συνισταμένην καὶ ταύτην παρεμφερῶς πρὸς τὸν τοῦ παντός κόσμου. Ἄλλοτε δὲ ἀπεκάλουν αὐτὴν οὐρανόν, καθὸ ὅρον τῶν ἀριθμῶν τελειότατον. Ἄλλοτε πᾶν, καθὸ ἐμπερικλείουσαν ἐν ἑαυτῇ τοὺς ἀριθμοὺς πάντας. Ἄλλοτε δὲ προσηγόρευον εἰμαρμένην, αἰῶνα, κράτος, πίστιν, ἄτλαντα, ἀκάμαντα, Θεόν, Φάνητα καὶ ἥλιον. Ἡ ἐπομένη περὶ τῆς δεκάδος θεωρία τῶν ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν: «Εἰ δὲ καὶ τὴν Ἀνάγκην οἱ θεολόγοι τῇ τοῦ παντός οὐρανοῦ ἐξωτάτη ἀντυγι ἐπηγοῦσι, διηνεκῶς ἐλαύνουσαν καὶ κατεπίγουσαν ἀδαμαντίνω καὶ ἀτρώτῳ μᾶστιγι τὴν σύμπασαν περιδίνησιν, εἴη ἂν καὶ οὕτως ἡ δεκάς Ἀνάγκη, πάντα περιρίζουσα καὶ ἀλλήλοις καταμιγνύουσα καὶ πάλιν διίστά-

νουσα καὶ κίνησιν καὶ ἀλληλουχίαν ἐμποιοῦσα τοῖς οὐσιν· αἶ κατ' αὐτὴν σφαῖραι τοῦ παντός αἶ δέκα.» Ἐν γένει οἱ Πυθαγόρειοι ἐθεώρουν τὴν δεκάδα ὡς συνάρθρωσιν τοῦ ὅλου κόσμου καὶ ὡς καθορισμὸν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἀριθμοῦ, διαιροῦσαν αὐτὸν εἰς Ὀλυμπον ἤτοι τὸ περίξ τοῦ σφαιροειδοῦς σύμπαντος κινούμενον πῦρ, εἰς κόσμον ἤτοι τὸ στερέωμα ἐν ᾧ οἱ πλανῆται κινοῦνται, καὶ εἰς οὐρανόν ἤτοι τὸν ὑπὸ τὴν σελήνην χῶρον.

Ἐὰν ἀπὸ τῆς πυθαγορικῆς φιλοσοφίας μεταβῶμεν εἰς τὴν θρησκευτικὴν, προξενεῖ αἴσθησιν ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα θεμέλια ταύτης ἡ δεκάς ἐπέχει σημαντικωτάτην ἐννοίαν. Ποία εἶναι ἡ ἀρχικὴ πηγὴ, ἐξ ἧς ἡ ἐννοία αὕτη ἐπήγαγε, δὲν εἶναι τῆς παρούσης μελέτης ὁ σκοπός. Ἐν τούτοις ἀναγινώσκωμεν ἐν Ὀριγ. καὶ Κύρ. Ἀλεξ. δ' «ἔθος τῇ θείᾳ Γραφῇ τὸν ἀριθμὸν τὸν δέκα τέλειον αἰεὶ προσδέχεσθαι καὶ εἰδέναι πληρέστατον.» Ὅταν ὁ Μωϋσῆς κατέβη ἐκ τοῦ ὄρους τοῦ Θεοῦ, δέκα ἐντολάς ἐκόμισεν εἰς τοὺς Ἑβραίους. Ὅταν ὁ Ἀβραάμ ἐνίκησε τοὺς ἐχθρούς του, τὸ δέκατον τῶν λαφύρων προσέφερεν ἀθροισμῶς πρὸς τὸν μυστηριώδη ἱεροβασιλέα Μελχισεδέκ. Ὅταν ὁ Ἰακώβ ἀνεχώρησε διὰ τὴν Μεσοποταμίαν, τὸ δέκατον τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς ὑπεσχέθη εἰς τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραήλ.

Ἀλλὰ ἐὰν ἀπὸ τοῦ φιλοσοφικοθρησκευτικοῦ ὀρίζοντος τῆς δεκάδος μεταβῶμεν εἰς τὸν καθαρῶς μαθηματικόν, ὀφείλομεν εἰς τὸν L. Hugo τρεῖς ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ δέκα συνδυασμοὺς, ἀποκαλύπτοντας τὴν ἰδιαιτέραν τοῦ ἀριθμοῦ τούτου κοσμογραφικὴν ἀρμονίαν. Οὕτω γράφομεν καθέτως α) 10, β) ἐπίσης 10 ἀλλ' ἠϋξημένον ὑπὸ τῆς μονάδος τῆς γωνίας τοῦ ἐν ἀρχῇ εἰκονισθέντος τριγώνου τῶν σοφῶν ἤτοι 11, γ) ἐπίσης 10 ἀλλ' ἠϋξημένον ὑπὸ τῆς εἰς τὴν δευτέραν σειρὰν ἐρχομένης δυάδος τοῦ τριγώνου ἤτοι 12, δ) ἐπίσης 10 ἀλλ' ἠϋξημένον ὑπὸ τῆς εἰς τρίτην σειρὰν ἐρχομένης τριάδος τοῦ τριγώνου ἤτοι 13, καὶ ε) ἐπίσης 10 ἀλλ' ἠϋξημένον ὑπὸ τῆς εἰς τὴν τετάρ-

την σειράν ἐρχομένης τετράδος τοῦ τριγώνου ἦτοι 14 :

10
11
12
13
14

οἵτινες προστιθέμενοι πρὸς ἀλλήλους ἀποτελοῦσι τὰ λε-
πτά τῆς ὥρας ἦτοι $10 + 11 + 12 + 13 + 14 = 60$. Ἐὰν
προσθέσωμεν μόνους τοὺς δύο ἄκρους ἀριθμοὺς πρὸς ἀλ-
λήλους, ἀποτελοῦνται αἱ ὥραι τῆς ἡμέρας ἦτοι $10 + 14$
 $= 24$. Ἐὰν τέλος τετραγωνίσωμεν (πολλαπλασιάσωμεν
δηλαδή ἀφ' ἑαυτῶν) τοὺς ὅλους τέσσαρας ἀνωτέρω ἀριθ-
μοὺς 10, 11, 12, 13, 14, καὶ ἐρωτήσωμεν τὰ ἀθροίσμα-
τα τῶν τετραγώνων τῶν τριῶν πρώτων ἀριθμῶν καὶ τὰ
ἀθροίσματα τῶν τετραγώνων τῶν δύο τελευταίων ἀριθ-
μῶν, δίδουσιν ἡμῖν τὰς αὐτὰς ἐκπληκτικὰς ἀπαντήσεις
περὶ τῶν τοῦ ἔτους ἡμερῶν. Οἱ τρεῖς πρώτοι ἀριθμοὶ
10, 11, 12 τετραγωνιζόμενοι καθίστανται 100, 121, 144
καὶ τὸ ἀθροίσμα τούτων εἶναι $100 + 121 + 144 = 365$.
Οἱ δύο τελευταῖοι ἀριθμοὶ 13, 14 τετραγωνιζόμενοι κα-
θίστανται 169, 196 καὶ τὸ ἀθροίσμα τούτων εἶναι $169 +$
 $196 = 365$.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

ΕΛΛΑΔΟΣ, ΡΟΥΜΟΥΝΙΑΣ ΚΑΙ ΣΕΡΒΙΑΣ.

Μεταξὺ τῶν μικρῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἡπείρου ἐπικρα-
τειῶν ἀναντιρρήτως ἡ Ἑλλάς, ἡ Ρουμανία καὶ ἡ Σερβία
εἶναι αἱ σπουδαιότεραι κατὰ τὸ νοτιοανατολικὸν τμήμα
τῆς Εὐρώπης. Θέλομεν συγκρίνει πρὸς ἀλλήλας τὰς οἰ-

κονομικὰς δυνάμεις τῶν τριῶν τούτων ἐπικρατειῶν ἀπὸ
τελευταίας τινὸς ἐν τῷ Economist πραγματείας. Ἐπειδὴ
πρόκειται περὶ κρατῶν συναγωνιζομένων ἐν τῷ μεγάλῳ
τῆς Ἀνατολῆς δράματι, εἶναι τοῦ κόπου ἄξιον νὰ ἐπι-
θεωρήσῃ τις τὰ κύρια ἐκεῖνα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἀπο-
τελοῦσι τὴν βάσιν τῆς μελλούσης ἐνεργείας.

Ὁ πλῆθυσμός τῆς μὲν Ἑλλάδος ἀνέρχεται εἰς 2,067,
775 κατοίκων, τῆς δὲ Ρουμανίας εἰς 5,376,000, τῆς δὲ
Σερβίας εἰς 1,660,337. Ὑποτιθεμένου κοινοῦ σημείου
ἐνώσεως καὶ συνεργασίας τῶν τριῶν τούτων ἐπικρατειῶν,
πρόκειται περὶ $9 \frac{1}{10}$ ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, περὶ τὰ
ὁποῖα δύναται νὰ συγκεντρωθῶσι ἰσάριθμα ἑκατομμύρια
ἐκ τῶν λοιπῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου κατοίκων. Δύ-
ναμις δὲ 18 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων δὲν δύναται νὰ θεω-
ρηθῇ ὡς ἀνεπαρκὴς εἰς φρούρησιν τῆς Ἀνατολῆς εὐθὺς
ὡς ἐμψυχωθῇ ὑπὸ τὸν μεγαλουργὸν σπινθῆρα τῆς ἀνα-
νεώσεως. Θὰ εἰπῇ τις : ὠραία θεωρία, τὴν ὁποίαν δὲν
ὑπάρχει ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ θέσῃ εἰς πρᾶξιν. Ἡμεῖς μαρ-
τυροῦμεν περὶ τῶν πραγμάτων, ἡ δὲ δύναμις αὐτῶν ὅταν
συντελεσθῇ θὰ λειτουργήσῃ. Πάντοτε προηγεῖται ἡ ἐπο-
χὴ ἣτις λέγει, τῆς ἐποχῆς ἣτις πράττει. Καὶ δὲν ἀπαι-
τεῖται εἰμὴ μία στροφή τοῦ χρόνου, ὅπως ἀνοίξῃ τοὺς
ὀφθαλμοὺς τῶν φρουρῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Τὰ δάνεια τῶν τριῶν τούτων ἐπικρατειῶν δύναται νὰ
διαιρεθῶσιν εἰς δύο κατηγορίας ἐκ τῆς μηκέτι συμπληρω-
θείσης διαχειριστικῆς τῶν οἰκονομικῶν αὐτῶν. Ὑπάρ-
χουσι δάνεια δημοσίως ἀνεγνωρισμένα καὶ χρεὴ μὴ πε-
ριβληθέντα ἀκόμη τὸν δημόσιον ὑπολογισμόν. Τὰ πρῶτα
μὲν δάνεια ἀναβαίνουσιν ἐν Ἑλλάδι εἰς 21,000,000 λί-
ρας στερλίνας, ἐν Ρουμανίᾳ εἰς 21,000,000 καὶ ἐν Σερ-
βίᾳ εἰς 5,000,000· τὰ μὴ ὑπολελογισμένα δὲ χρεὴ ἀνα-
βαίνουσιν ἐν Ἑλλάδι εἰς 21,000,000, ἐν Ρουμανίᾳ εἰς
5,500,000 καὶ ἐν Σερβίᾳ εἰς 1,000,000. Ἐὰν προσθέ-
σωμεν τὰς δύο κατηγορίας τῶν δανείων, ἡ Ἑλλάς ἐπι-

βαρύνεται διὰ 42 ἑκατομμυρίων λιρῶν στερλινῶν, ἡ Ρουμουνία διὰ 26 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμυρίων καὶ ἡ Σερβία διὰ 6 ἑκατομμυρίων. Δὲν ὑπολείπεται δὲ ἢ νὰ διαιρέσωμεν τὰ ὀλικὰ ταῦτα δημόσια χρέη ἐκάστης ἐπικρατείας διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κοιτοίκων αὐτῆς, ἵνα εὐρωμεν πόσον χρέος ἐπιβαρύνει ἕκαστον τούτων. Οὕτω ἐπὶ ἐκάστου μὲν Ἑλληνοσ ἀναλογεῖ δημοσίον χρέος πλεόν τῶν 20 καὶ $\frac{1}{3}$ λιρῶν στερλινῶν, ἐπὶ ἐκάστου δὲ Ῥωμουνίου 5 σχεδὸν λίραι στερλίνας, ἐπὶ ἐκάστου δὲ Σέρβου πλεόν τῶν 3 $\frac{1}{2}$ λιρῶν στερλινῶν. Ἐντύπωσιν προξενεῖ ἡ χρεολογικὴ ἐπιβάρυνσις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ τετραπλάσιον καὶ ἐπέκεινα τῶν Ρουμουνίων, εἰς τὸ ἑξαπλάσιον τῶν Σέρβων! Λίαν ὑπερτετιμημένη ἡ διοίκησις ἐν Ἑλλάδι, λίαν. Χωρὶς νὰ προσθέσωμεν οὔτε μίαν δάφνην εἰς τὸν προγονικὸν στέφανον, παριστάμεθα ἄπλοὶ θεαταὶ εἰς τοὺς θριάμβους καὶ τῶν Ρουμουνίων καὶ τῶν Σέρβων, ἀρκοῦμενοι εἰς μόνην τὴν πληρωμὴν θεωρικῶν, τῶν ὁποίων τὸ βᾶρος εἶναι τετραπλάσιον καὶ ἑξαπλάσιον ἐκείνου, ὅπερ εἰς τοὺς γείτονας λαοὺς μόνον οἱ μεγάλοι ἀγῶνες ἐπιβάλλουσι.

Καὶ τοιαύτη μὲν εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν τριῶν ὑπὸ σύγκρισιν ἐπικρατειῶν σχέσις τῶν δημοσίων αὐτῶν δανείων, ἡ δὲ πίστις αὐτῶν, ἡ τρέχουσα δηλαδὴ τιμὴ τῶν χρεωγράφων των, ὑπελογίζετο ἐν ἔτει 1881, κατὰ μέσον ὄρον, ἐν τῇ χρηματιστικῇ τῆς Εὐρώπης ἀγορᾷ ὡς ἐξῆς: Ἑλληνικὴ πίστις 68 τοῖς $\frac{0}{100}$, Σερβικὴ πίστις 78 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{0}{100}$, Ρουμουνικὴ πίστις 90 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{0}{100}$. Ὑπὸ τὴν ἐποψιν δὲ τοῦ τόκου ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν πίστιν ἀπῆτουν οἱ δανεισταὶ 7 $\frac{3}{8}$ τοῖς $\frac{0}{100}$, ἀπὸ τὴν Σερβικὴν 6 $\frac{3}{8}$ τοῖς $\frac{0}{100}$ καὶ ἀπὸ τὴν Ρουμουνικὴν 5 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{0}{100}$. Προξενεῖ αἰσθησιν ἢ ἀπέναντι τῆς Ῥουμουνικῆς καὶ μάλιστα τῆς Σερβικῆς ἐλάττωσις τῆς Ἑλληνικῆς πίστεως. Πρέπει δὲ νὰ ὑπάρχωσι σοβαρότατοι λόγοι, ἵνα ἡ πιστωτικὴ τῇ Ἑλλάδι οἰκονομία καθυστερῇ τῆς μὲν Ρουμουνικῆς κατὰ 22 $\frac{1}{2}$ τῆς δὲ Σερβικῆς κατὰ 10 $\frac{1}{2}$. Καὶ ἡ ἀπορία ἐπιτείνεται ἔτι μᾶλλον,

ἄμα ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὁ ναυτικὸς καὶ ἐμπορικὸς ἀπὸ ἱκανοῦ χρόνου προβιασμός τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς σχετικῶς πρὸς τὴν Ρουμουνικὴν καὶ τὴν Σερβικὴν, ἐν ταῖς ὁποίαις οὔτε οἱ ἐμπορικοὶ στόλοι οὔτε τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπαντῶνται. Ἴνα περιορισθῶμεν δὲ εἰς ἓνα μόνον κλάδον τῆς ἐθνικῆς ἐν γένει οἰκονομίας, ἡ ἐνιαιυσία ἐξαγωγή τῆς Ἑλλάδος ὑπολογίζεται καθ' ἕκαστον κάτοικον αὐτῆς εἰς 2 λίρας στερλίνας, ἐνῶ ἡ τῆς Ρουμουνίας ὑπολογίζεται εἰς 1 $\frac{3}{5}$ λίρ. στερλίνας καὶ ἡ τῆς Σερβίας εἰς $\frac{4}{5}$ λίρ. στερλίνας.

Δὲν εἶναι λοιπὸν ἡ οὐσία, ἣτις λείπει· εἶναι τὸ διοικοῦν προσωπικόν, τὸ ὁποῖον καθυστερεῖ. Εἰς τὴν ἱκανότητα αὐτοῦ δέον νὰ ἀναχθῇ ἡ τοιαύτη κατάστασις τῆς δημοσίας πίστεως. Καὶ ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὰς οἰκογενείας τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἐπικρατείας. Οὔτε εἶναι ἀσύνηθες ἀπάντημα ἐν τῇ πρακτικῇ, οἰκογένειαί πλείονα ἔχουσαι περιουσίαν νὰ ἔχωσι μικροτέραν πίστιν οἰκογενειῶν ἤ τὸν εὐπόρων, μόνον καὶ μόνον διότι διαχειρίζονται τὰς ὑποθέσεις των ἀσύνητοι οἰκογενειάρχαι. Ὅπου ἡ σύνεσις ἐκεῖ καὶ ἡ τάξις καὶ ἡ οἰκονομία, τὰς ὁποίας παρακολουθεῖ ἡ ἐμπιστοσύνη καὶ στεφανώνει ἡ ἐκτίμησις τοῦ κοινοῦ.

Ἀφίνοντες κατὰ μέρος ὅλα τὰ λοιπὰ θέματα, διότι ἡ «Οἰκονομικὴ Ἐπιθεώρησις» δὲν εἶναι προωρισμένη διὰ τὴν ἐκ παρατάξεως πολεμικὴν κατὰ τῆς ἐπικρατοῦσης ἐν Ἑλλάδι κυβερνητικῆς Σχολῆς, θέλομεν περιορισθῆ εἰς δύο μόνον τὰ ἐξῆς: 1) Ἡ περὶ τὰ στρατιωτικὰ ἐνιαιυσία δαπάνη ὑπελογίσθη διὰ μὲν τὴν Ἑλλάδα εἰς 2,735,000 λίρας στερλίνας (κατὰ ξηρὰν 2,547,000 καὶ κατὰ θάλασσαν 188,000), διὰ δὲ τὴν Ρουμουνίαν εἰς 1,053,000, διὰ δὲ τὴν Σερβίαν εἰς 350,000. Ἀπὸ τῶν ποσῶν τούτων ἀναλογουσι πρὸς ἕκαστον κάτοικον τῆς μὲν Ἑλλάδος 1 λίρ. στ. 6 σελ. 5 πέν., τῆς δὲ Ρουμουνίας 4 σελ., τῆς δὲ Σερβίας 4 σελ. 2 πέν. Ἡ στρατιωτικὴ λοιπὸν δαπάνη τῆς Ἑλλάδος εἶναι, ἀριθμητικῶς μὲν, σχεδὸν τριπλασία τῆς

ἐν Ρουμουνία καὶ ὀκταπλασία τῆς ἐν Σερβία, ἀναλογικῶς δὲ ἐφ' ἐκάστου κατοίκου, ἐπταπλασία σχεδὸν τῆς ἐν Ρουμουνία καὶ ἐν Σερβία. Τοιαύτη ἡ δαπάνη, τὸ δὲ πόρισμα; μὴ δὲν. 2) Ἡ περὶ τὰ δημόσια ἔργα δαπάνη ὑπολογίζεται εἰς 15 1/2 ἑκατομμύρια λιρ. στερλίνας ἐν Ρουμουνία εἰς 4 ἑκατομμύρια λιρ. στερλίνας ἐν Σερβία καὶ εἰς 0 ἐν Ἑλλάδι.— Ἄυτὰ δὲν εἶναι λόγοι· εἶναι βαθεῖαι ἔννοιαι, ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ὁποίων ἡ λαϊκὴ συνείδησις κρατεῖ τοὺς διαχειριστάς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας ἐν προσδοκίᾳ τῶν ἐν τῷ μέλλοντι τυχῶν αὐτῆς.

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΝΑΥΤΙΑΣ.

Μέχρι τοῦδε ἡ ἐμπορικὴ ἡμῶν ναυτιλία, ἐκτὸς μικρῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐξαιρέσεων, περιωρίζετο εἰς ἰστιοφόρα μόνον πλοῖα, τῶν ὁποίων κύριον ἔργον ὑπῆρξεν ἡ ἐκ τῶν διαφόρων λιμένων τοῦ Εὐξείνου, Ἄζοφικῆς, Δουναβέως, καὶ λοιπῶν τῆς Ἀνατολῆς, μετακόμισις γεννημάτων εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς, Ἰταλίας, Αὐστρίας, Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ Ἑλλάδος, ἐξ ὧν λιμένων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπανέκαμπτον κενὰ, πλήν τῶν ἐξ Ἀγγλίας καταπλεόντων, ἅτινα μετεκόμιζον γαιάνθρακας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἢ ἄλλα ἐμπορεύματα. Τινὰ τῶν πλοίων τούτων καὶ ἰδίως τὰ ἐκ Σπετσῶν ἠγόραζον τὰ φορτία των δι' ἴδιον λογαριασμὸν καὶ ἐκέρδιζον πολλάκις ποσὰ οὐκ εὐκαταφρόνητα. Ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦτο ἡ ναυτιλία ἡμῶν ἤχμαζε καὶ ἡμιλλᾶτο πρὸς τὰς τῶν ἄλλων ἔθνων, ἀλλ' ἡ ἐκ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ τηλεγράφου ἐπελθοῦσα μεταβολὴ εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ἰδίως εἰς τὸ τῶν γεννημάτων ἐπέδρασε τὰ μέγιστα ἐπὶ τὴν τύχην τῶν δι'

ἴδιον λογαριασμὸν φορτονομένων πλοίων, κατόπιν δὲ καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀτμοκινήτου ναυτιλίας ἐπέδρασεν ἐπὶ τὴν τύχην τῶν ναυλοφόρων ἡμῶν πλοίων ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀφῆρσεν ἀπ' αὐτῶν ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν ἐργασίαν, καὶ ἤδη ἡ ἰστιοφόρος ἡμῶν ναυτιλία πνέει τὰ λοιπία. Παρὰ πάντων ὁμολογεῖται, ὅτι τὰ ἀτμόπλοια κατέστρεψαν τὰ ἰστιοφόρα. Πάντες βοῶσιν, εἰδήμονες καὶ ἀδαεῖς, ὅτι εἶναι ἀνάγκη προσκλήσεως ἀτμοπλοίων, ἧς βλέποντες τὸ δύσκολον διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀπαιτουμένων κεφαλαίων συνιστῶσι τὸν συνεταιρισμὸν. Ἀπαιτεῖται συνεταιρισμὸς κραυγάζουσιν ἅπαντες, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ προαχθῶμεν εἰς τὸ ἀνεωγμένον ἤδη τοῦ ἀτμοῦ στάδιον.

Λυπηρὸν τῷ ὄντι, ὅτι οἱ ἡμέτεροι ναυτικοὶ μὴ προσέξαντες ἐν καιρῷ εἰς τὴν ἐπελθοῦσαν μεταβολὴν, ἐνέμειναν εἰς τὸ ἀρχαῖον σύστημα, δαπανῶντες πρὸς διατήρησιν τοῦ ὑπάρχοντος ὅσα εἶχον καὶ ὅσα ἐκέρδιζον. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, βλέπουσα ὁσημέραι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμετέρων πλοίων ἐλαττούμενον καὶ τὴν ἀνέχειαν εἰς ἣν περιέπεσαν αἱ ναυτικαὶ ἡμῶν κοινότητες, αἰσθανομένη δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς χώρας ἔλλειψιν τοῦ ἐκ τῶν πλοίων κατ' ἔτος εἰσερχομένου μεταλλικοῦ, συνέστησεν ἐπιτροπείαν εἰς ἣν ἀνέθεσε τὴν ἐξεύρεσιν τῆς Θεραπειᾶς τοῦ κακοῦ ἐπεφόρτισε δὲ καὶ ἐμὲ, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τότε (1881) διατελοῦντα, ἵνα διὰ τῶν πληροφοριῶν, ἃς ἠδυνάμην νὰ δώσω, συνδράμω τὴν εἰρημένην ἐπιτροπείαν εἰς τὸ ἀνατεθὲν αὐτῇ ἔργον. Προθύμως λοιπὸν ἀνεδέχθην τὴν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἀνατεθεισάν μοι ἐντολήν, καὶ κατέγεινα εἰς τὴν μελέτην τοῦ ζητήματος, πραγματευθεὶς τοῦτο ὑπὸ δύο ἐπόψεις: πρῶτον, εἶναι δυνατὴ ἡ διατήρησις τῆς ἰστιοφόρου ἡμῶν ναυτιλίας; εἶτα, πῶς δυνάμεθα νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἀτμοκινήτου ναυτιλίας;

Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου ζητήματος, λυποῦμαι μὴδὲν βλέπων τὸ μέτρον, δυνάμενον νὰ σώσῃ τὴν ἰστιοφόρον ἡμῶν ναυτιλίαν· πᾶσα προσπάθεια τείνουσα πρὸς ὑπο-

στήριξιν αὐτῆς θὰ ἀπέβαινεν ματαία· αὕτη προώριεται μετ' ὀλίγον χρόνον νὰ καταστῇ ἀχρηστος καὶ διὰ τὴν ἐλαχίστην ὑπηρεσίαν, καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν μικρὰν ἀκτοπλοίαν ἡμῶν διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους. Διὰ τῆς τελειοποιήσεως τῶν θαλασσιῶν ἀτμομηχανῶν, κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ἔτη, ἐπαισθητὴ ἐπῆλθεν οἰκονομία εἰς τὴν κατανάλωσιν τῶν γαιανθράκων, περιωρίσθη δὲ καὶ ὁ χῶρος ὄν ἐν τοῖς σκάφεσι κατέχουσιν αἱ μηχαναὶ καὶ αἱ ἀποθήκαι τῶν γαιανθράκων, μεγάλη δὲ ἐπῆλθεν ἐλάττωσις εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς μηχανῆς καὶ τοῦ πληρώματος ἐν γένει· πρόσθετες εἰς ταῦτα καὶ τὴν κατὰ μέγεθος αὔξησιν τῶν καθ' ἑκάστην ναυπηγουμένων σκαφῶν, καὶ ἰδοὺ οἱ λόγοι δι' οὓς τὰ ἰστιοφόρα κατὰ πολὺ ἀδυνατοῦσι νὰ διαγωνισθῶσι πρὸς τὰ ἀτμόπλοια. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὰ ἀτμόπλοια δύνανται διὰ πολὺ μικροτέρων ναύλων νὰ μετακομίζωσιν ἐμπορεύματα ἀπὸ λιμένος τινος εἰς ἕτερον ἢ δι' ὅσου τὰ ἰστιοφόρα, διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τὰ ἐμπορεύματα μεταφέρονται καὶ ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον ἢ διὰ τῶν ἰστιοφόρων· διὰ τὴν πώλησιν δὲ, τὴν ἔγκαιρον παράδοσιν καὶ ταχεῖαν ἐκκαθάρισιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐπιχειρήσεως συμφέρει πολὺ τοῖς ἐμπορευομένοις νὰ προτιμῶσι τὰ ἀτμόπλοια. Σπάνια ὑπάρχουσιν αἱ περιστάσεις καθ' ἃς ἔμπορος γεννημάτων δύναται νὰ προτιμῆσῃ ἰστιοφόρον τοῦ ἀτμοπλοίου· τοῦτο δόναται νὰ συμβῆ ὅταν χάριν κερδοσκοπίας θελήσῃ νὰ κρατήσῃ τὸ φορτίον ἐντὸς τοῦ πλοίου ἐν τῷ λιμένι τῆς ἐκφορτώσεως πέραν τοῦ κεκανονισμένου χρόνου. Ἰδίως δὲ αἱ θάλασσαι, ἃς διαπλέουσι κατὰ τὸ εἰθὸς τὰ πλοῖα ἡμῶν, παρέχουσι τοῖς ἰστιοφόροις μείζονας δυσχερείας ἢ ἀλλαχοῦ, ἐνῶ τούναντίον τὰ ἀτμόπλοια πλέουσι καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις μετὰ τῆς μεγαλητέρας ἀκριβείας τοῦ ὁρομολογίου των· μὴ δὲ τὰ ἰστιοφόρα ἀποτίνουσι μικροὺς φόρους ἐκάστοτε εἰς τὸν ἀτμόν; Τὸν Ἑλλησποντον, τὸν Βόσπορον, τὸν Δούναβιν, διαπλέουσι συνήθως

ρυμουλκούμενα, ἀλλὰ καὶ εἰσπλέοντα ἢ ἐκπλέοντα κατὰ τοὺς διαφόρους λιμένας εἰς τὴν αὐτὴν περιέρχονται ἀνάγκην. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς πάσας τὰς λοιπὰς θαλάσσας. Οὐδὲ ὅλως κρίνω ἄσκοπον νὰ προσθέσω ἐνταῦθα πληροφορίας τινας, ἃς ἐξήτασα ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἡ ὀλικὴ χωρητικότης τῶν ἀγγλικῶν πλοίων ἀνήρχετο εἰς ἑκκαίδεκα (16) ἑκατομμύρια τόνων, ἢ δὲ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν εἰς ἑνδεκα (11)· κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1880 ἡ ἀξία τῶν ἐμπορικῶν ἀγγλικῶν ἀτμοπλοίων καὶ ἰστιοφόρων ὁμοῦ ἀνήρχετο εἰς ἑκατὸν (100) ἑκατομμύρια λιρῶν στερλινῶν· τούτοις προσετέθησαν κατ' αὐτὸ τὸ 1880 ἔτος 659,000 τόνοι, ὧν τὰ 9)10 εἰς ἀτμόπλοια. Προσετέθησαν δὲ εἰς τὰ νηϊολόγια τῆς Ἀγγλίας 362 πλοῖα ξύλινα, ἐνῶ ἀφηρέθησαν 65 σιδηρᾶ καὶ 997 ξύλινα, ἐκ ναυαγίων καὶ πωλήσεων. Ἡ δὲ μεταξὺ τῶν προστεθέντων καὶ ἐκλειψάντων ἰστιοφόρων διαφορά εἶναι 297,331 τόνοι ὀλιγώτερον. Εἰς τὰ ναυπηγεῖα τῶν βορείων λιμένων τῆς Ἀγγλίας, ὅπου πρὶν μόνον ἰστιοφόρα ξύλινα καὶ σιδηρᾶ κατεσκευάζοντο, νῦν οὐδὲν τοιοῦτον ναυπηγεῖται. Ἄπαντες ἠσπάρσθησαν τὸν ἀτμόν, καὶ ἀρκετὰ μὲν εἶναι εἰσέτι τὰ ἰστιοφόρα ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀλλὰ διὰ τῶν συνεχῶν εἰς εὐτελεῖς τιμὰς ἐκποιήσεων καὶ διὰ τῆς φυσικῆς τούτων φθορᾶς καὶ διὰ τῶν ναυαγίων καταπληκτικῶς ὀσημέραι ἐξαφανίζονται.

Ξύλινα ἰστιοφόρα ἐν Ἀγγλίᾳ ἐξακολουθοῦσιν εἰσέτι ἐνασχολούμενα εἰς δευτέρας τάξεως εἶδη, τουτέστι ξυλείαν, γαιάνθρακας, καὶ ἄλλα κατώτερα, ἰδίως δὲ διὰ τοὺς εἰς Ἀμερικὴν, Βαλτικὴν, καὶ νότιον Ἀμερικὴν πλόας. Μεγάλα σιδηρᾶ ἰστιοφόρα ἐξακολουθοῦσιν εἰσέτι τὴν ἀπὸ Ἀγγλίας εἰς Αὐστραλίαν καὶ Ἰνδίας καὶ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀμερικῆς ποντοπλοίαν. Ἄλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἐμφανιζόμενα τὰ ἀτμόπλοια, ὑποσκελίζουσιν, ὡς εἶδος, καὶ φυγαδεύουσι τὰ ἰστιοφόρα. Καὶ εἰς αὐτὴν ἐτι τὴν ἀκτοπλοίαν τῆς Ἀγγλίας, ὅπου εἰσέτι εὐρίσκονται

ιστιοφόρα τινά ασχολούμενα, ἄρχονται ἐκλείποντα πρὸ τῆς ἀτμοπλοίας καὶ ἐπὶ τέλους καταστρέφονται ζημιούμενα καὶ μὴ ἀνανεούμενα. Ὡστε δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἐτερματίσθη πλέον ἢ σταδιοδρομία τῶν ἰστιοφόρων, καὶ ἐσήμανεν ἡ ὥρα τοῦ θανάτου των, συνεπῶς δὲ ὁ ἀτμὸς ὑποκαθιστᾷ ταῦτα καὶ ἐρρωμένως ἀναλαμβάνει ἅπασαν τὴν ἐργασίαν τῆς θαλάσσης.

Ἐκ τῶν εἰρημένων συμπεραίνομεν, ὅτι πᾶσα πρόνοια καὶ συνδρομὴ περὶ διατηρήσεως καὶ σωτηρίας τῆς ἰστιοφύρου ναυτιλίας ἀποβαίνει ματαία καὶ ἀτελεσφόρητος, μόνοις δὲ τοῖς πλοιάρχοις ἢ τοῖς ἰδιοκτῆταις τούτων ἐναπόκειται ἡ ἐξεύρεσις τῶν μέσων τῆς περαιτέρω συντηρήσεως ἢ ταχυτέρας τούτων ἀπαλλαγῆς. Ἴσως τινὲς ἐπικαλεσθῶσιν ὑπὲρ τούτων ἀτέλειαν, ἀλλὰ τοῦτο δύναται, κατ' ἐμὴν γνώμην, νὰ θεωρηθῆ ὡς ἔλεος μᾶλλον ὅπερ νὰ παρατείνῃ τὴν ἀγωνίαν τοῦ ἐκπνέοντος ἢ ὡς δυνάμενον νὰ συντελέσῃ πρὸς θεραπείαν. Ὅ,τι δέον νὰ συμβουλευθῆ τις εἶναι νὰ φεισθῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν τῷ μέλλοντι τῶν χρημάτων αὐτῶν, ἀποφεύγοντες τὴν ναυπήγησιν ἰστιοφόρων, καὶ νὰ στρέψωσι τὴν προσοχὴν των εἰς τὰ ἀτμόπλοια, εἰς αὐτὰ ζητοῦντες τὴν σωτηρίαν τῆς ἡμετέρας ναυτιλίας.

Πρὶν ἢ μεταβῶ νὰ ἐξετάσω τὴν δευτέραν τοῦ προκειμένου ζητήματος ἐποψίν, ἐπιτραπέϊτω μοι νὰ διερμηνεύσω αἰτία τινά ὀλεθρίως ἐπιδράσαντα ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ναυτιλίας. Ἡ ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως δημοσίας ναυτικῆς Σχολῆς ἀνεπαρκῆς διαμόρφωσις τῶν ἡμετέρων ναυτικῶν καὶ ἡ ἐνόεσθεν ὀλιγωρία εἰς τὴν χορήγησιν τοῦ διπλώματος τῆς πλοιαρχίας βαθέως ἐτραυμάτισαν τὴν ἡμετέραν ναυτιλίαν· καθότι πλοίαρχοί τινες, μὴ τυχόντες τῆς πρεπούσης ἐκπαιδεύσεως καὶ ἀνατροφῆς, μὴδὲ αἰσθανόμενοι πόσον πολύτιμος εἶναι ἡ ἐμπιστευθεῖσα εἰς αὐτοὺς σημαία, τίνα δὲ ἀποτελέσματα δύναται νὰ φέρῃ εἰς τὴν τιμὴν τοῦ ἔθνους καὶ εἰς τὰ συμφέροντα τῆς ναυτιλίας ἢ ἀθέμιτος πράξις ἐνόου

μόνου πλοιάρχου, διωλίσθησαν εἰς καταχρήσεις σοβαρὰν καὶ μεγίστην παρασχούσας βλάβην τῇ τε ναυτιλίᾳ ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ τοῖς αὐτῶν συναδέλφοις. Αὕτη εἶναι μία τῶν μεγίστων αἰτιῶν τῆς πενίας, εἰς ἣν περιέπεσαν οἱ μετελθόντες τὸ ναυτικὸν στάδιον. Δύο δὲ ἐκτάτως παρουσιασθεῖσαι περιστάσεις ἀντὶ ὠφελείας βλάβην ἐπροξένησαν εἰς τὴν ἐλληνικὴν ναυτιλίαν.

Ὅτε δηλαδὴ κατὰ τὸ 1847 ὑψώθησαν οἱ ναῦλοι, διὰ μὲν τὴν Μασσαλίαν εἰς 13 φράγκα διὰ δὲ τὴν Ἀγγλίαν εἰς 22 σελίνια, πολλοί, ναυτιλλόμενοι καὶ μὴ, ἐπεδόθησαν εἰς τὴν κατασκευὴν πλοίων. Μεγάλῃ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ τὸ ἐπιόν ὑπῆρξεν ἡ συρροὴ εἰς τὰ ναυπηγεῖα καὶ μεγάλως ὑπερετιμήθη τό τε ὑλικὸν καὶ ἡ ἐργασία, ὡς ἐκ τούτου δὲ εἰς σημεῖον δυσανάλογον ἐφθασεν ἡ ἀξία τῶν πλοίων καὶ ἐντεῦθεν οὔτε τὴν πρέπουσαν στερεότητα καὶ τελειοποίησιν εἶχον. Πρόσθετες εἰς ταῦτα, ὅτι πολλοὶ ἐναυπήγουν πλοῖα ἀνώτερα τῶν δυνάμεών των, διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ὁποίων ἐδανείζοντο οὐ μικρὰ ποσά, καὶ ὅτι, ἔνεκα τῆς κατὰ τὸ 1848 καὶ κατὰ τὰ ἐπόμενα τέσσαρα κατὰ σειρὰν ἔτη τῆς ἐπελθούσης ἀπραξίας, ἀδυνατοῦντες οὐ μόνον τὰ ξένα κεφάλαια νὰ ἱκανοποιῶσι καὶ τοὺς τόκους αὐτῶν ν' ἀποτίνωσιν, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὰ ἴδια ἐξοδα νὰ ἐπαρκῶσι, κατέφευγον εἰς πράξεις τόσον ἀνόμους, ὥστε ὑπεχρέωσαν καὶ ἀσφαλιστὰς καὶ ἐμπόρους νὰ λάβωσιν αὐστηρὰ κατὰ τῶν ἐλληνικῶν πλοίων μέτρα. Ἦρξαντο δηλαδὴ οὗτοι νὰ προτιμῶσι τὰ ὑπὸ ἄλλας σημαίας πλοῖα, ἐξαιροῦντες μόνον τοὺς γνωστοὺς ἐπὶ τιμιότητι Ἑλληνας πλοιάρχους. Ἐπειδὴ δὲ διὰ φορτία ἐπὶ ἐλληνικῶν πλοίων αἱ ἀσφάλειαι ἀπήτουν ἀνώτερα ἀσφάλιστρα καὶ ἐπειδὴ διὰ προπώλησιν τῶν φορτίων τούτων ὑπῆρχον δυσκολίαι ἰδίως ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῆς Ἀγγλίας, οἱ ἔμποροι ἐπέβαλλον συστηματικῶς ἀπὸ δύο μέχρι ἡμίσεως σελινίου τὸ κουάρτερ ἐλάττωσιν τοῦ πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα διδομένου κῆλυου σχετικῶς πρὸς τὸν διὰ τὰς

ἄλλας σημαίας ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῶν φορτώσεων τρέχοντα. Πικρὸν ἀντίποινον, τοῦ ὁποίου τὰς ἐπιζημίους διὰ τὴν ναυτιλίαν ἡμῶν συνεπείας δυσκόλως θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀναμετρήσῃ.

Οὐκ ὀλίγην ἐπίσης ζημίαν ὑπέστη ἡ ἡμετέρα ναυτιλία κατὰ τὸν κριμαϊκὸν πόλεμον, ὅτε μὴ θελήσαντες νὰ μισθώσωμεν τὰ πλοῖα ἡμῶν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δυτικῶν Δυνάμεων, προὔτιμήσαμεν νὰ ἀφήσωμεν ταῦτα δεδεμένα εἰς τοὺς λιμένας καὶ οὕτω ἀπωλέσαμεν ἀνυπολόγιστα κέρδη, καταλιπόντες ταῦτα τοῖς ξένοις. Μὴ ἐξετάζων δὲ ἂν συνετῶς ἐπολιτεύθημεν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ἀλλ' ἀπλῶς ἐξιστορῶν τὰ ἐπελθόντα εἰς τὴν σημαίαν ἡμῶν ἀποτελέσματα, παρατηρῶ ὅτι διὰ τῆς ἀπορρίψεως τῶν προσεγεχθέντων κερδῶν ἐπὶ τοῦ κριμαϊκοῦ πολέμου, καὶ διὰ τῆς ἄφρονος χρήσεως τῶν ὑπερόγκων κερδῶν τῶν ἐκ τῶν ναύλων τοῦ 1847 προελθόντων, πρὸς δὲ καὶ διὰ τῆς μὴ ἐπεκτάσεως τῶν ταξειδίων ἡμῶν εἰς μεμακρυσμένας θαλάσσας, δὲν ἐπλούτησε καὶ δὲν ἠυξήθη ὅσον ἔπρεπεν ἡ ἰστιοφόρος ἑλληνικὴ ναυτιλία, καὶ ἤδη ἰστάμεθα ἀπέναντι τῆς ἐκ τοῦ ἀτμοῦ ἐπελθούσης μεγάλης μεταβολῆς μὲ ἀνεπαρκῆ μέσα, ἀδυνατοῦντες νὰ εἰσεέλθωμεν εἰς τὸ νέον τῆς ναυτιλίας στάδιον. Καὶ ἰδοὺ οἱ λιμένες ἡμῶν ἔμειναν μετ' ὀλίγων πλοίων, αἱ ναυτικαὶ κοινότητες πένονται, οἱ Ἕλληνες ναῦται διασκορπίζονται μακρὰν τῆς Ἑλλάδος εἰς ὅλας τὰς γωνίας τῆς ὑψηλοῦ ζητοῦντες ἐργασίαν, ὅπου ἐγκαθιστάμενοι ὀριστικῶς δὲν ἀξιοῦνται νὰ ἐπανίδωσι τὴν γενέτειραν· πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν εὐρίσκονται ἐγκατεστημένοι εἰς τὴν Αὐστραλίαν καὶ Ἀμερικὴν, οὐκ ὀλίγοι δὲ ἐν τῷ Δουνάβει, Ἀζοφικῇ, Αἰγύπτῳ καὶ ἀλλαχοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἀγγλικά καὶ ἀμερικανικά πλοῖα, εἰς αὐτὰ τὰ γαλλικά καὶ ἰταλικά ἀτμόπλοια ἀπαντᾷ τις ναύτας Ἕλληνας· ἢ μήπως εἰς τοὺς διαφόρους τῆς Ἀγγλίας λιμένας δὲν εὐρίσκει τις νὰ ναυτολογήσῃ τοιοῦτους;

Μεταβαίνων ἤδη εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ δευτέρου ζητήματος, δηλαδὴ τοῦ περὶ συστάσεως ναυτιλίας ἀτμοκινήτου ἐπὶ βάσεων ἐδραίων, παρατηρῶ ὅτι πρῶτον πάντων ἀπαιτεῖται ἡ μόρφωσις καὶ διοργάνωσις τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν ναυτικοῦ, δεύτερον δὲ ἡ χρησιμοποίησις τῶν προχείρων καὶ ἡ ἐξεύρεσις νέων προσφῶρων μέσων. Ἐπειδὴ δὲ βᾶσις καὶ ἀποχρῶσα ἐγγύησις περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ προαγωγῆς πάσης ἐπιχειρήσεως εἶναι ἡ κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς σκόπιμος μόρφωσις τοῦ πρὸς αὐτὴν σχέσιν ἔχοντος προσωπικοῦ, ἀποφαίνομαι καὶ συνίστημι θερμῶς ὅτι ἡ προαγωγή καὶ ἐπὶ αἰσίοις οἰωνοῖς εὐόδωσις τοῦ μελετωμένου ἔργου ἐξήρτηται πρωτίστως ἐκ τῆς ὅσον ἔνεστι τελείας καὶ εὐσυνειδήτου μορφώσεως καὶ συστηματικῆς διαπαιδαγωγήσεως τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν ναυτικοῦ, ἡ διαμόρφωσις δηλαδὴ τοῦ ναύτου καὶ τοῦ μηχανικοῦ. Ὅλαις λοιπὸν δυνάμεσι συνίστημι τῇ Κυβερνήσει τὴν ὡς τάχιστα ἵδρυσιν καὶ τελείαν διοργάνωσιν Σχολῆς ναυτικῆς, ἐν ἣ νὰ ἐκπαιδεύονται ἐπαρκῶς καὶ διαμορφῶνται οἱ ἐπιζητοῦντες νὰ μετέλθωσι τὸ ναυτικὸν στάδιον. Ὁφείλομεν νὰ σπεύσωμεν ὅπως ἀναπληρώσωμεν ἔλλειψιν ὄλως ἀσύγγνωστον καὶ πρὸς τὸ Ἔθνος, κατ' ἐμὴν γνώμην, ἐγκληματικὴν, διότι ἡ τύχη καὶ ἀποστολὴ τοῦ Ἔθνους προῶρισται εἰς τὴν θάλασσαν· τοῦτο συνετελέσθη ἐν τῷ παρελθόντι, τὸ αὐτὸ ἐπιφυλάσσει ἡ θεία πρόνοια καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Δὲν πρόσῃκει εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς πραγματείας ταύτης νὰ ὀμιλήσω περὶ βαθμολογήσεως τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ ἡμῶν, οὔτε περὶ διακανονίσεως τῆς Σχολῆς ὡς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ διδασθησομένων μαθημάτων, ἀλλ' ἐν παρόδῳ ἐπιτραπέϊτω μοι νὰ παρατηρήσω ὅτι ἡ ὑπὸ τῆς Σχολῆς ταύτης ἔκδοσις ναυτικοῦ ἡμερολογίου (Almanach), ἐμπεριέχοντος πίνακας χρησίμους διὰ τὰς πράξεις τοῦ ναύτου, θὰ ἦτο πολῦτιμος

διὰ τὰ πλοῖα ἡμῶν, καὶ θὰ ἐκίνει τὴν φιλομάθειαν τῶν ἀρχαρίων.

Εἶμαι γνώμης ὅτι εἶναι ἐπάναγκες νὰ ἐπιβληθῇ ἐν τῇ Σχολῇ ὡς ὑποχρεωτικὴ ἢ ἐκμάθησις μιᾶς ἢ δύο εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, μάλιστα δὲ τῆς ἀγγλικῆς, διότι εἰς τὴν Ἀγγλίαν ταξιδεύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ναῦται ἡμῶν. Εἰς τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν θὰ εὐρίσκωσιν ὑδρογραφικοὺς χάρτας τελείους, συγγράμματα διδακτικὰ καὶ πληροφορίας περὶ διαπλεύσεως ὅλων τῶν θαλασσῶν ἢ λιμένων τῆς ὑψηλίου, περὶ φανῶν καὶ παλιρροιῶν τῶν διαφόρων λιμένων κλπ., αὐτὸν τέλος τὸν παγκόσμιον τῶν σημάτων κώδικα τὸν εἰς μόνην τὴν ἡμετέραν ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν μέχρι τοῦδε μὴ μεταφρασθέντα. Ἡ ἀγγλικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ γλῶσσα τῆς θαλάσσης, ὀμιλουμένη σχεδὸν πανταχοῦ ὅπου πλοῖα ταξιδεύουσιν. Εἰς τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν συντάσσονται πολλάκις τὰ ναυλοσύμφωνα καὶ αἱ φορτωτικαί, ὡς οἱ πλοίαρχοι ὑπογράφουσι. Τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν κρίνουσιν ἐπάναγκες νὰ ἐκμανθάνωσιν οἱ ναῦται ὅλων τῶν ἐθνῶν. Αὐτὴν ὀπωσοῦν μανθάνουσιν ὅσοι τῶν ἡμετέρων πλοίαρχων ηὐτύχησαν νὰ πλοιαρχεύωσιν ἀτμόπλοια ἢ καὶ ἰστιοφόρα πλέοντα εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἡ μόρφωσις μηχανικῶν Ἑλλήνων, δυναμένων ἐπαρκῶς νὰ διοικῶσι καὶ ἀσφαλῶς νὰ ἐπιτηρῶσι καὶ ἀναλαμβάνωσι τὴν μεγάλην τῆς μηχανῆς εὐθύνην χρῆζει ἰδιαιτέρας μερίμνης.

Εὐτυχῶς τὸ ἐν Ἀθήναις πολυτεχνεῖον καὶ τὰ διάφορα ἐν Ἑλλάδι μηχανουργεῖα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς Σχολαὶ προκαταρκτικαὶ διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν μηχανικῶν. Μὴ οὐσης ὅμως ἀρκετῆς τῆς τοιαύτης ἐκπαιδεύσεως, οἱ μηχανικοὶ ὀφείλουσι νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, ὅπως τελειοποιηθῶσι καὶ ἀποκτήσωσι τὸ σχετικὸν δίπλωμα, τοῦ ὁποῦ ἢ ἐσωτερικὴ ἀξία εἶναι ἀναγκαιοτάτη διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ πλοίου, καὶ διότι ἡ μηχανὴ πρέπει νὰ ἐμπιστεύηται εἰς ἄνδρας δεδοκιμασμέ-

νης ἱκανότητος. Καὶ ὡς πρὸς τοὺτους μὲν θέλομεν κατ' ἀρχὰς ἀναγκασθῆ νὰ προσλαμβάνωμεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ξένους ἢ μᾶλλον Ἀγγλοὺς μέχρι τῆς μορφώσεως ἀρκετῶν Ἑλλήνων μηχανικῶν. Ἄλλως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα ὡς πρὸς τοὺς πλοίαρχους καὶ τοὺς ἀξιωματικούς. Οἱ πλοίαρχοι τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν ναυτικοῦ, ἂν καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐστερημένοι τῶν γνώσεων ὡς ἀπαιτεῖ ἡ ναυτικὴ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐπιστήμη καὶ ὁ πρὸς τὰς ἄλλας σημαίας συναγωνισμὸς, διὰ τῆς δραστηριότητος, τῆς προσοχῆς καὶ τῆς πείρας τῶν, δύνανται ἀμέσως νὰ κριθῶσιν ἀξιοὶ τῆς διοικήσεως ἀτμοπλοίων, ὡς μέχρι τοῦδε ἐναργῶς ἀπέδειξαν. Εἴθε δὲ ἐκ τῆς μελετωμένης Σχολῆς νὰ ἐξέλθωσιν ἄνδρες ναυτικοὶ κατὰ τὰς γνώσεις καὶ ἀρετὰς παρεμφερεῖς πρὸς τοὺς τῶν ἄλλων ἐθνῶν.

Εἰσερχόμενοι ἤδη εἰς τὴν θετικωτέραν τοῦ ζητήματος ἔρευναν, παρατηροῦμεν πρὸ πάντων ὅτι παρήλθε πλέον ὁ καιρὸς ὅτε ἕκαστος διὰ τῶν μικρῶν αὐτοῦ κεφαλαίων ἐγένετο ἰδιοκτῆτης μικροῦ ἢ μεγάλου πλοίου, ὅπερ ἐκυβέρνα κατὰ βούλησιν· ἀνεχώρει ἐκ τῆς ἐστίας αὐτοῦ εἰς οἶονδῆποτε λιμένα ἔκρινε συμφερότερον, καὶ πολὺν χρόνον ἔδαπάνα ἄχρις οὗ ἐπιτύχει ναύλωσιν. Τὸ τοιοῦτον ὅμως σύστημα ὁ ἀτμὸς δὲν ἐπιτρέπει πλέον· ἡ κτῆσις ἀτμοπλοίων ὑφ' ἐνὸς μόνου ἀτόμου ἀποβαίνει δύσκολος, ἐπιζήμιος δὲ μάλιστα εἰς τοὺς ἔχοντας περιωρισμένα κεφάλαια. Τὸ ἀτμόπλοιο, φθάσαν εἰς τὸν λιμένα, πρέπει νὰ ἔχη πρόχειρον τὴν ἐκφόρτωσιν καὶ ἔτοιμον τὸ φορτίον τῆς ἐπανόδου· οὐδὲ δι' αὐτὴν τὴν εἰσπραξίν τοῦ ναύλου μένει καιρὸς εἰς τὸν πλοίαρχον νὰ φροντίσῃ. Ὁ πλοίαρχος εἶναι μόνον διοικητῆς τοῦ πλοίου διὰ τὴν ἐμπιστοσύνην ἣν ἀπολαμβάνει παρὰ τῶν διευθυνόντων αὐτὸ, ἐὰν δὲ ἔχη πολλὰς ἢ ὀλίγας μετοχὰς ἐπὶ τοῦ πλοίου ἢ τῆς ἐταιρίας εἰς ἣν ἀνήκει, τοῦτο εἶναι ἀδιάφορον. Πρὸς τὸ σύστημα τοῦτο ὀφείλουσι νὰ συμμορφωθῶσιν οἱ πλοίαρχοι καὶ οἱ μέτοχοι.

Συνιστώμεν τὴν πρόσκτησιν ἀτμοπλοίων οὐχὶ ὑπὸ προνομιοῦχον καὶ συγκεντρωτικὴν ἐποψιν, ὡς συμβαίνει εἰς τινὰ Ἑθνη, ἀλλ' ὑπὸ ὅλως ἰδιωτικῆν, ἀνεξάρτητον καὶ ἐλευθέραν ἐνέργειαν τοῦ ναυτικοῦ σταδίου, ὡς συμβαίνει ἐν Ἀγγλίᾳ. Τὸ ζήτημα κατ' ἀρχὰς παρέχει βεβαίως δυσχερείας, διότι οἱ ναυτιλλόμενοι ἡμῶν ἕνεκα ἀνεχεῖας ἀδυνατοῦσι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἀτμοῦ καὶ διότι ἀπὸ τῆς χώρας ἐλλείπουσιν εὐκολίαι ἐπαρκεῖς δι' ὧν οἱ ναῦται ἡμῶν θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὸν ἀτμόν. Αἱ δυσχερεῖαι ὅμως αὗται δὲν πρέπει νὰ ἀπελπίσωσιν ἡμᾶς καὶ ἐντεῦθεν νὰ σταυρώσωμεν τὰς χεῖρας, ἀλλ' ὀφείλομεν ἐντείνοντες τὰς δυνάμεις ἡμῶν νὰ ἐρευνήσωμεν μετὰ σπουδῆς ὅπως εὐρωμεν τὰ μέσα τὰ ὅποια δυνάμεθα νὰ θέσωμεν εἰς ἐνέργειαν καὶ κατανικήσωμεν τὰς ὑπαρχούσας δυσχερείας, ὅτῳ δὲ βαθμῆδὸν φθάσωμεν εἰς τὸ σκοπούμενον. Ἄς μεταβῶμεν λοιπὸν εἰς τὴν ἐξέτασιν τούτου.

Ἡ ἔλλειψις ναυπηγείου καὶ μηχανουργείου καὶ αἱ εὐκολίαι ἄς πρὸς ναυπήγησιν τῶν ξυλίνων ἰστιοφόρων παρεῖχον τὰ ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ λοιπῇ Ἀνατολῇ διάφορα ναυπηγεῖα, ἢ ἔλλειψις αὐτῆς τῆς ἀναγκαίας πρώτης ὕλης, σιδήρου δηλαδὴ καὶ καλῆς ποιότητος γαιανθράκων, τέλος ἢ μικρὰ καὶ, ὡς ἐλπίζω, οὐκ ἐπὶ πολὺ τοῦ λοιποῦ διαρκέσουσα ἔλλειψις δεξαμενῆς ἐν ἣ νὰ καθαρίζωνται, χρωματίζονται, καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἐπισκευάζωνται τὰ ἀτμόπλοια ἡμῶν, εἶναι μὲν δυσκολίαι μεγάλαι, ἄς ὅμως εὐτυχῶς ὁ Ἕλληρὴν διὰ τῶν συνετῶν μέτρων, τὰ ὅποια κατὰ τὰς δυσχερεῖς μάλιστα περιστάσεις λαμβάνει, διὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν δραστηριότητος καὶ οἰκονομίας, ἀφοῦ ἅπαξ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν, θέλει δυναθῆναι νὰ ὑπερνικήσῃ καὶ ἐν τῷ ἔργῳ εὐδοκιμήσῃ καὶ προαχθῆ. Τοιαῦται ἔλλειψεις εἰς βαθμὸν οὐχὶ μικρὸν ἀπαντῶσι καὶ εἰς ἔθνη πολὺ ἀκμαιότερα τοῦ ἡμετέρου· ἂν δὲ καὶ εἰς τινὰ τούτων ὑπάρχωσι ναυπηγεῖα, ἵνα ἐπιτύχωσιν ὁ-

μως ἀτμόπλοια τελειότερα καὶ πολὺ εὐθηνότερα καταφεύγουσιν εἰς τὰ ναυπηγεῖα τῆς Ἀγγλίας, ὅπου καὶ ἡμεῖς ἀναγκαζόμεθα νὰ προστρέχωμεν.

Ἡ ἀκμὴ εἰς ἣν εὐρίσκονται διάφοροι ἀτμοπλοῖκαὶ ἑταιρίαι, εἴτε ὑπὸ τῶν ἰδίων κυβερνήσεων ὑποστηριζόμεναι εἴτε καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων δυνάμεων, τὰ διάφορα ἰδιωτικὰ ἀτμόπλοια καὶ ἰδίως τὰ ἀγγλικά, ἅτινα εἴτε ἑταιρική εἴτε ἰδιωτικὴ ἰδιοκτησία εἶναι, προπάντων δὲ τὰ μέχρι τοῦδε ὑπὸ διαφόρων Ἑλλήνων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐγκατεστημένων γενόμενα πειράματα καὶ τὰ εὐάρεστα ἐκ τούτων ἀποτελέσματα, ἱκανῶς ἀπέδειξαν τὸ ἐπικερδὲς τῆς ἐπιχειρήσεως καίπερ ὑποκειμένης καὶ ταύτης εἰς διακυμάνσεις, ὡς καὶ πάσα ἄλλη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἐπιχείρησις. Οὐδεμία ἐντεῦθεν ἀμφιβολία πρέπει νὰ ὑπάρξῃ, ὅτι μόλις πρώτη ὤθησις δοθῆ, μεγάλη θέλει ἐπέλθῃ πρόοδος. Ἄς μὴ ἀποδειλιάσῃ ἡμᾶς ἡ κατάστασις τῆς ὑπαρχούσης Ἑλληνικῆς Ἀτμοπλοικῆς Ἑταιρίας. Τὰ ἤκιστα εὐχάριστα ἀποτελέσματα, τὰ ὅποια μὲ ὅλα τὰ προνόμοια καὶ τὰς ἐπιχορηγήσεις ἔδειξε, δὲν πρέπει νὰ ἀποθαρρύνωσι τοὺς δυναμένους νὰ ἀποκτήσωσιν ἀτμόπλοια ἢ ἑταιρία αὕτη ἂν ἐξετέλει τὸ καθήκον αὐτῆς καὶ διευθύνετο πρὸς τὸν σκοπὸν δι' ὃν ὁ αἰόιδιμος Ἀλέξ. Μαυροκορδάτος ἐνήργησε τὴν σύστασίν τῆς ἐν εὐθέτῳ ὄντως καιρῷ, μεγάλων πρὸς τὸ ἔθνος θὰ ἐγίνετο πρόξενος ὠφελειῶν, καὶ θὰ ἦτο ὁ πρῶτος εἰσηγητῆς τοῦ ἀτμοῦ ἐν Ἑλλάδι, θὰ ἐχρησίμευε δὲ καὶ ὡς διδάσκαλος τοῖς ναυτιλλομένοις. Μὴ δὲ τις ἐκλάβῃ με ὡς πολέμιον τῆς ἑταιρίας ταύτης. Τούναντίον, ὡς οὔσης ἐκ τῶν ὑπ' ἐμοῦ ὑποδεικνυομένων μέσων πρὸς ἐπίδοσιν τῶν ναυτῶν εἰς τὸν ἀτμόν, ἐπιθυμῶ τὴν διατήρησιν καὶ προαγωγὴν αὐτῆς, ἀφοῦ διοργανωθῆ πρεπόντως καὶ συστηματισθῆ, καὶ ἀφοῦ στηριζομένη εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις ἀποδουθῆ εἰς ἐνγενῆ πρὸς τοὺς λοιποὺς συναγωνισμὸν.

Ἡ διατήρησις λοιπὸν τῆς Ἀτμοπλοικῆς ἡμῶν Ἑταιρίας

καὶ ἡ σύστασις μιᾶς ἢ καὶ πλειόνων μεγάλων ἀτμοπλοϊκῶν ἐταιριῶν, μὴ ὑποχρεουμένων εἰς γραμμὰς τακτικὰς, ἀλλ' ἀπλῶς καταγινομένων εἰς μεταφορὰς παντοίων ἐμπορευμάτων, εἰς τοὺς διαφόρους λιμένας, θὰ ἦτο τὸ δεύτερον ἐντὸς τοῦ δυνατοῦ τῶν ὑποδεικνυομένων μέσων. Ἄλλ' ὅπως καὶ αἱ ἐταιρίαι αὗται προκόψωσι, δὲν πρέπει νὰ ἐπιζητῶσι παρὰ τῆς Κυβερνήσεως προνόμια ἢ στηριχθῶσι εἰς ἐπιχορηγήσεις, ἀλλ' εἰς τὴν ἐμπειρίαν, δραστηριότητα καὶ εἰς τὰ οἰκονομικὰ μέτρα τῶν διαχειριστῶν καὶ παντὸς τοῦ προσωπικοῦ αὐτῶν καὶ εἰς τὴν πίστην ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων, ἃς ἀναδέχονται.

Διὰ τῶν δύο ὁμοῦς τούτων μέσων τῆς διατηρήσεως δηλαδὴ τῆς ὑφισταμένης καὶ τοῦ σχηματισμοῦ δευτέρας ἢ καὶ τρίτης μεγάλων ἀτμοπλοϊκῶν ἐταιριῶν, εἰς ὀλίγους μόνων τῶς ναυτῶν ἡμῶν θὰ παρῆχτο ἐργασία, ἐνῶ ἀνάγκη νὰ ληφθῆ πρόνοια περὶ τοῦ ὄλου ἢ ὅσον ἔνεστι τοῦ πλειοτέρου ναυτικοῦ τῆς Ἑλλάδος πληθυσμοῦ. Πρὸς ἐπίτευξιν τούτων ἀνάγκη νὰ ἀρθῆ πᾶν κώλυμα ἐμποδίζον τὴν κατὰ μικρὸν ἐπίδοσιν τῶν ναυτῶν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ ἀτμοῦ. Οὐδέποτε θὰ κατεσκευάζομεν μεγάλη ἰστιοφόρα πλοῖα, ἂν μὴ ἤρχίζομεν ἐκ τῶν μικρῶν τῆς ἡμετέρας ἀκτοπλοίας. Ναί· τὰ τρεχαντήρια, αἱ βρατσέραι καὶ τὰ τοιαῦτα ἐγέννησαν ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν τὰ μεγάλα ἰστιοφόρα πλοῖα. Οἱ ναυτιλλόμενοι ὅθεν πρέπει νὰ ὦσιν ἀνενόητοι εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἀτμοῦ ἐπὶ πλοίων προωρισμένων διὰ τὴν ἀκτοπλοίαν. Οἱ μέχρι σήμερον ἐκ τῶν ὁμογενῶν ἀποκτήσαντες ρυμουλκὰ καὶ ἄλλα μικρὰ ἀτμόπλοια ἐν τῷ Βοσπόρῳ, Δουνάβει καὶ ἄλλαχού ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ, ὅπου εὐτυχῶς πολλὰ ὑπάρχουσι τοιαῦτα, φέροντα τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, κατῴρθωσαν τοῦτο διὰ τοῦ ἐλευθέρου συναγωνισμοῦ, ὃν ἐπιτρέπουσι διεθνεῖς συνθήκαι κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἦτο ἄρα ἀναγκαία ἢ κατάργησις τοῦ πολυετοῦς προνομίου, ὅπερ ἐδόθη τῇ Ἑλληνικῇ Ἀτμοπλοϊκῇ Ἐταιρίᾳ, ἐξ ἀρχῆς τῆς συστά-

σεως αὐτῆς. Ἀλλὰ θὰ ἦτο ἐπίσης ἀναγκαία ἢ ἀπ' αὐτῆς ἄρσις ἢ ἢ ἐντὸς τοῦ λογικοῦ ἐλάττωσις τῆς ὑπερόγκου ἐπιχορηγήσεως, ἥτις ἄτυχῶς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τῇ ἐπεψηφίσθη παρὰ τῆς Βουλῆς. Ἡ ἐπιχορήγησις αὕτη, ὅσον καὶ τὸ προηγούμενον προνόμιον εἰς χεῖρας αὐτῆς ἢ πάσης ἄλλης ἐταιρίας, εἶναι ἰσχυρὸν ὄπλον κατὰ τῆς τρυφεράς καὶ ἀρτιγεννήτου ἀτμοκινήτου ναυτιλίας καὶ κατὰ παντὸς τολμήσοντος νὰ ἐπιδιώξῃ ἐργασίαν εἰς τὰς ἀκτὰς ἡμῶν διὰ τοῦ ἀτμοῦ. Τούναντίον, αἰρομένων τῶν κωλυμάτων τούτων, θέλει ἀρχίσει ὀλίγον κατ' ὀλίγων νὰ ἀναπτύσσεται ἐν τῇ παραλία ἡμῶν ἢ μικρὰ ἀτμοπλοία, ἥτις θέλει, ἐλπίζομεν, συντελέσει εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ μεγάλων ἀτμοπλοίων. Εὐτυχῶς ἐν Ἑλλάδι καὶ τῇ λοιπῇ Ἀνατολῇ, ὑπάρχουσι πολλαὶ γραμμαὶ παρέχουσαι πολλὴν ἐργασίαν εἰς μικρὰ ἀτμόπλοια, ἃς ὁ Ἑλληνα γινώριζει θαυμασίως νὰ ἐκμεταλλεῖται.

Συντελεστικώτατον καὶ ἀνάλογον πρὸς τὰς σημερινὰς ἡμῶν δυνάμεις μέσον, θὰ ἦτο ἢ κατὰ νήσους, πόλεις ἢ καὶ ἄλλας ομάδας διὰ μετοχῶν ἀπόκτησις ἑνὸς ἢ πλειόνων μικρῶν ἢ μεγάλων ἀτμοπλοίων, ἀναλόγων δηλαδὴ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν δύναμιν τῆς μικρᾶς ἢ μεγάλης ἀκτοπλοίας ἡμῶν ἢ τῆς μεγάλης θαλασσοπλοίας. Τοιοῦτοι συνεταιρισμοὶ μετὰ τιμῆματος μετοχῆς προσιτοῦ τοῖς πολλοῖς, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου ὑπάρχουσι καὶ μετοχαὶ κατερχόμεναι μέχρι δέκα λιρῶν, θὰ ἦτο δυνατόν καὶ ἱκανῶς νὰ ἀναπτυχθῶσι καὶ κεφάλαια νὰ προσπορισθῶσιν.

Πολλοὶ εἰσιν οἱ δυνάμενοι τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν ἐν τε τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ νὰ ἀναλάβωσιν εὐθαρσῶς ἐπιχειρήσεις τοιαύτας, ἐπερειδόμενοι καὶ ἐπὶ τῶν ἰδίων δυνάμεων καὶ ἐπὶ τῆς ὑπολήψεως ἦν ἀπολαμβάνουσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Δύναται, λέγω, τίς τούτων νὰ ἀναλάβῃ ἐξ ἰδίων τὴν ναυπήγησιν ἀτμοπλοίου, οὗ τὴν ἀξίαν νὰ ἐκδόσῃ εἰς μετοχὰς, ἃς μόλις ἐκποιῶν νὰ ἀρχίσῃ

τὴν ναυπήγησιν δευτέρου, τρίτου καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἄλλὰ συνίστημι τοῖς ἐνδιαφερομένης μεγάλην προσοχὴν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν προσώπων, εἰς ἃ θὰ δώσωσι τὴν ἐμπιστοσύνην των, καὶ διηνεκῆ ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ ὅλου τοῦ προσωπικοῦ ἐπαγρύπνησιν. Ὑπὸ τοιοῦτον σύστημα ἀνεδείχθησαν πάμπολλαι ἐταιρίαι ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ πολλοὶ πρῶτην μεσῆται καὶ ἰδιοκτῆται ἢ ἀπλοῖ πλοίαρχοι ἰστιοφόρων μετεμορφώθησαν εἰς ἰδιοκτῆτας καὶ διευθυντὰς ἀτμολοίων ἢ ἀτμολοϊκῶν ἐταιριῶν.

Ἐπὶ τέλει ἤθελον συστήσει τῇ Κυβερνήσει, ἵνα ἐπὶ θαλασσίων δυστυχημάτων καὶ ἄλλων ναυσιβλαβειῶν συνιστῶνται ἐκάστοτε διαιτητικὰ δικαστήρια, δυνάμενα ταχέως καὶ ἀνεκκλήτως νὰ ἀποφασίζωσι, μὴ ἀκολουθοῦντα αὐστηρῶς τὸ γράμμα τοῦ νόμου, διότι ἡ διαιώνισις τοιούτων ὑποθέσεων εἶναι πάντοτε καταστρεπτικὴ εἰς ὅλα τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη. Κατὰ πᾶν δὲ θαλάσσιον δυστύχημα κρίνω συμφέρουσαν τὴν ἐπὶ τούτῳ σύστασιν ναυτοδικείου, δικαστηρίου τούτέστι προοριζομένου νὰ δικάζη τὸν πλοίαρχον καὶ τὸ πλήρωμα, ἐξακριβοῦν κατὰ πόσον ἐγένοντο αἴτιοι οὗτοι τοῦ δυστυχήματος, καὶ ἐὰν ἐξεπλήρωσαν τὸ καθήκον αὐτῶν καὶ δὲν ἀπεμακρύνθησαν τῶν ὄρων τῆς φιλανθρωπίας.

Εἶθε αἱ σχέψεις καὶ πληροφορίαι αὗται κριθῶσι παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς ὠφέλιμοι εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ ἀνέλαβεν. Εἶθε διὰ τῶν μέτρων τὰ ὅποια θέλει συστήσει, ἀξιωθῶμεν νὰ ἴδωμεν τὴν ναυτιλίαν ἡμῶν ἀναπτυσσομένην καὶ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν διαγωνιζομένην πρὸς τὰς λοιπὰς, καὶ κατέχουσαν μεταξὺ αὐτῶν διαπρεπῆ θέσιν. Τὰ κέρδη ἅπερ θὰ προσπορισθῇ τὸ ἔθνος, ὕλικά καὶ ἠθικά, ἔσσονται πολλὰ καὶ μεγάλα. Ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν φιλοτιμία ἐπιβάλλει νὰ βλέπωμεν τὴν ἐλληνικὴν σημαίαν ἐπαξίως καὶ ὑπερηφάνως ἐκπροσωπομένην μάλιστα ἐν αὐτῇ τῇ Ἀνατολῇ, καρπούμενην δὲ ὡσαύτως καὶ μετέχουσαν τῶν ἐκ τούτου κερδῶν. Περαιόντες οὕτω τὰς σχέψεις ταύτας,

εὐχόμεθα ὅπως ὡς τάχιστα ἴδωμεν αὐτὴν καλύπτουσαν τὰς θαλάσσας ἐκείνας, ἃς ἄλλοτε ἐκλείσε, καὶ ἐν αἷς κατὰ τε τὴν ἀρχαιότητα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐδόξασθη τὸ ἡμέτερον ἔθνος.

I. N. ΘΕΟΦΙΛΑΤΟΣ

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΟΙ

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ.

Κατὰ τὸ ἀπὸ 28 Ἰουλίου 1858 Β. διάταγμα οἱ προϋπολογισμοὶ καὶ ἀπολογισμοὶ τῶν Μονῶν ὑπῆγοντο εἰς δύο ἐξελέγξεις, ἐξ ὧν ἡ μὲν ὡς πρῶτος βαθμὸς ἀνῆκεν εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν Ἀρχὴν, ἡ δὲ ὡς δεύτερος βαθμὸς ἀνῆκεν εἰς τὴν διοικητικὴν Ἀρχὴν, ἣτις εἶχε καὶ τὴν ὀριστικὴν ἐπὶ τοῦ θέματος ἀπόφασιν. Ἐὰν μεταξὺ ἐκκλησιαστικῆς καὶ διοικητικῆς Ἀρχῆς ὑπῆρχεν ὁμοφωνία, ἡ δευτέρα περιωρίζετο εἰς τὴν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀπλήν ὑποβολὴν σημειώσεως τῶν ἐγκριθεισῶν πιστώσεων. Ἐὰν ἀπ' ἐναντίας ὑπῆρχε διαφωνία, ἡ ἐὰν τὸ ἐνδιαφερόμενον μοναστηριακὸν συμβούλιον, μὴ ἀρεσκόμενον εἰς τὴν μεταξὺ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ διοικητικῆς Ἀρχῆς ὁμοφωνίαν, ἐφεσίβαλλεν ἐντὸς 30 ἡμερῶν τὴν ἀπόφασιν τῆς τελευταίας, ἠνοίγετο τότε καὶ τρίτης ἐξελέγξεως βαθμὸς, ὑποβαλλομένης τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τοῦ ὁποίου ἡ ἀπόφασις ἐκλείετο πᾶσαν ἄλλην ἐξέτασιν.

Ἡ τάξις αὕτη ἀνετράπη διὰ τοῦ πρὸ ὀλίγου ἐκδοθέντος Β. διατάγματος τῆς 25 Νοεμβρίου 1882. Πρὶν εἰσελθῶμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν αὐτοῦ, προηγείται μία ἐρώτησις, ἡ ἐξῆς: Ἐχει τὸ δικαίωμα ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸν τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον κανονισμόν τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας, ἔστω εἴτε κατὰ τὸ 1858 εἴτε

κατὰ τὸ 1882; Δυσὸν θάτερον ἢ ἡ περιουσία τῶν Μονῶν εἶναι ἰδιοκτησία αὐτῶν ὡς νομικῶν προσώπων καὶ τότε οὐδὲν δικαίωμα ἔχει ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἰς τὴν τοιαύτην ἐν ταῖς ὑποθέσεσιν αὐτῆς ἀνάμιξιν, ἢ ἡ περιουσία τῶν Μονῶν ἀνήκει εἰς τὴν γενικὴν ἐννοίαν τῆς ἐθνικῆς ἰδιοκτησίας καὶ τότε μόνῃ ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατάξῃ τὰ περὶ τῶν ὑποθέσεων αὐτῆς. Λέγομεν τοῦτο ἡμεῖς οἱ κοσμικοὶ, οἱ θύραθεν, διότι οἱ ἄλλοι οἱ ἐνδοθεν, φωνὴν οὐκ ἔχουσι καὶ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ δικαίου αὐτῶν δὲν πολυπραγμονοῦσι.

Φαίνεται ὅτι μεταβολὴ τις μεγάλῃ ἐνεργεῖται ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐποχῇ. Αἱ κτήσεις τῶν ἱερῶν τεμενῶν δὲν ἀπολαύουσι πλέον τῆς προτέρας ἐκ μέρους τῶν πιστῶν εὐλαθείας. Ἀνεπτύχθη ὄρεξις ἰδιοποιήσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χρήματος, ἐνώπιον τῆς ὁποίας μετὰ φρίκης ἤθελον ἀποστρέψῃ τὸ πρόσωπον αἱ προηγούμενα γενεαί. Τὸ παράδειγμα δίδεται ἀνωθεν, πολλαπλασιάζεται κάτωθεν, ἀνεπαίσθητως δὲ καὶ κατὰ μικρὸν ἐνεργεῖται ἀδιακόπως εἰδὸς τι ἐκκλησιαστικῆς ἐκκαθαρίσεως, μεγάλῃν κεκλημένον νὰ ἀσκήσῃ ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ γενικοῦ τῆς ἀπιστίας ρεύματος τοῦ ἐν ᾧ ὀρμητικῶς εἰσῆλθομεν χρυσολατρευτικοῦ αἵματος.

Ἐρωτήσατε τὰ 99 ἑκατοστὰ τῶν διατεμνομένων οὕτως ἢ ἄλλως τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν, κυβερνῆται μεγάλοι εἶναι οὗτοι ἢ διοικηταί, καθ' ὅποιονδῆποτε καὶ ἂν ἴστανται τῆς πολιτείας σταθμὸν, ἐρωτήσατε αὐτοὺς ποῖον Θεὸν πιστεύουσιν, ἐν ποίῳ ἐκκλησιάζονται ναῶ, πότε ἐξωμολογήθησαν, πότε ἐκοινώνησαν τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Ζῶσιν ὡς ξένοι καὶ ἀλλόπιστοι, τρόπον τινὰ, ἐν μέσῳ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας. Καὶ ἐν τούτοις ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῶν ἐξαρτῶνται ὅλα, καὶ πίστις τὴν ὁποίαν δηλητηριάζουσι, καὶ ἐκκλησία τῆς ὁποίας τοὺς ἀρχηγοὺς ἀνδρικοκελλίζουσι, καὶ ἱερά ἐφόδια τὰ ὅποια ἐν δημοπρασίαις καταπομπέουσι. Ἀπὸ τοῦ

1840 μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ τρέχοντος ἐνιαυτοῦ, ἀπὸ τοιούτων ὁμολογουμένων ἢ μὴ ἐλατηρίων, ἐπωλήθησαν 1,638 μοναστηριακὰ κτήματα ἀξίας 1,164,645 δραχμῶν. Καὶ πόσα ἄλλα δὲν ἠρπάγησαν, πόσα δὲν κατησθεύθησαν διὰ τοῦ μηχανισμοῦ τῶν διαλελυμένων Μονῶν! Ἀδύνατον δὲ νὰ γείνη ὑπολογισμὸς τῶν διὰ τῆς συστηματικῆς δωροδοκίας καὶ ὑπεξαιρέσεως κατασπαταληθέντων κολοσιαίων κεφαλαίων ἐν ὅλῃ τῇ πονηρᾷ ἀκολουθίᾳ τῶν ἐκ παντὸς εἶδους ἐξουσιαστῶν. Ἐν γένει ἡ ἐκκλησία ἐξωμοιώθη ὄρφανῷ ἀνευ ἐπιτρόπου καὶ ἀνευ κηδεμόνος. Εἶναι ἀληθές, ὅτι οἱ ἐν τῷ ναῷ δουλεύοντες τρέφονται ἀκόμη ἐντὸς αὐτοῦ· ἀλλ' ὅλοι προαισθάνονται, ὅτι δὲν θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ ἀκόμη τοῦτο. Οἰκονομεῖται λοιπὸν ἕκαστος ὅπως δύναται, σκῦλοι δὲ, κατὰ τὴν παροιμίαν, εἰς τὸν μῦλον ἐμβαίνουσι καὶ ἀλεστικά δὲν δίδουσι. Ἐξ ἄπαντος περίοδον κρίσεως διέρχεται ἡ κατὰ Χριστὸν κοινωνία.

Καὶ οὕτω μὲν ἔχουσι τὰ γενικὰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος, ὁ δὲ νεώτερος, ὡς προερρέθη, κανονισμὸς τῆς ἐξελέγξεως τῶν μοναστηριακῶν προϋπολογισμῶν καὶ ἀπολογισμῶν ὠρίσθη διὰ τοῦ Β. διατάγματος τῆς 25 Νοεμβρίου 1882 ὡς ἑξῆς:

Α'. Προϋπολογισμοί. Πᾶν Μοναστηριακὸν συμβούλιον ὀφείλει ἐντὸς τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἑκάστου ἔτους νὰ συντάττῃ καὶ ὑποβάλλῃ διὰ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου εἰς τὸν ἀρμόδιον Νομάρχην ἢ Ἐπαρχον τὸν διὰ τὸ ἀμέσως ἐπιὸν ἔτος προϋπολογισμὸν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς Μονῆς, κατὰ τὰς περὶ τῆς ὁμοιομόρφου συντάξεως τῶν μοναστηριακῶν προϋπολογισμῶν ὑπουργικὰς ὁδηγίας.

Ὁ Ἐπίσκοπος ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς παραπέμπει τὸν προϋπολογισμὸν μὲ τὰς ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις του πρὸς τὸν ἀρμόδιον Νομάρχην ἢ Ἐπαρχον, ὁ ὁποῖος ἐντὸς 15 ἐπίσης ἡμερῶν ὑποβάλλει αὐτὸν

μετά τῶν τυχόν παρατηρήσεων τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῶν, ὡς ἐκ τῶν ἐπιτοπίων γνώσεων του καὶ πληροφοριῶν, ἰδίων παρατηρήσεων, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἐπιτροπὴ δὲ πενταμελὴς (συνεδριάζουσα νομίμως, παρρηρισκομένων τριῶν αὐτῆς μελῶν) ἐδρεύουσα παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ καὶ συγκειμένη ἐκ τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἢ τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀναπληρωτοῦ, τοῦ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ Βασιλικῶν Ἐπιτρόπου, τοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τούτῳ νομικοῦ Συμβούλου, τοῦ ἐπὶ τοῦ λογιστικοῦ τοῦ Ὑπουργείου Τμηματάρχου καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων ἐτέρου Τμηματάρχου τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργείου ἢ τοῦ ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ ὡς εἰσηγητοῦ, ἐξελέγχει τὸν τε προϋπολογισμόν καὶ τὰς γνώμας τῶν εἰρημένων ἀρχῶν καὶ προαποφαίνεται γνώμην ἐπ' αὐτῶν δι' ἠτιολογημένης ἐκθέσεως πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον· τοῦτο δὲ λαθὼν ὑπ' ὄψιν ἅπαντα τὰ ἔγγραφα ἀποφασίζει ἀνεκκλήτως ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς καὶ κοινοποιεῖ ἀρμοδίως τὴν ἀπόφασίν του. Διὰ τῆς ἀποφάσεως του ταύτης τὸ Ὑπουργεῖον δὲν δύναται ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ προσθέσῃ δαπάνην εἰς τὰ ἐξοδα Μονῆς τινος, μὴ προταθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου αὐτῆς, πλὴν τῶν διὰ νόμου ἢ Β. διατάγματος ὠρισμένων.

Κατὰ τὸν αὐτὸν ἀπαραλλάκτως τρόπον, ἀλλ' ἄνευ τῶν ὀριζομένων προθεσμιῶν, ἐγκρίνονται καὶ αἱ δι' ἔκτακτον ἢ δι' ἐπείγουσαν ἀνάγκην, περὶ ἧς οὐδὲν ὑπάρχει σεσημειωμένον ἐν τῷ προϋπολογισμῷ, ζητούμενα ὑπὸ τῶν μοναστηριακῶν Συμβουλίων συμπληρωτικὰ ἢ ἔκτακτοι πιστώσεις.

Β'. Ἀπολογισμοί. — Ἐντὸς τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἐκάστου ἔτους πᾶν μοναστηριακὸν Συμβούλιον καταστρώνει τὸν ἐτήσιον ἀπολογισμόν τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ τὰς περὶ ὁμοιομόρφου καταστρώσεως τῶν μοναστηριακῶν ἀπολογισμῶν ὑπουργικὰς ὁδηγίας καὶ συνοδευόμενον μὲ ὅλας τὰς τακτικὰς ἀποδείξεις καὶ δικαιολογη-

τικὰ ἔγγραφα, τὸν παραδίδει μετ' ἐκθέσεως ἠτιολογημένης εἰς τὸν ἀρμόδιον Ἐπίσκοπον πρὸς ἐξέλεξιν. Ὁ Ἐπίσκοπος, ἐξελέγχων αὐτὸν ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἐκφέρει γνώμην, ἐὰν ὁ ἀπολογισμὸς ἔχῃ καλῶς καὶ συμφώνως πρὸς τὸν ἐγκριθέντα προϋπολογισμόν ἢ οὐ, καὶ ἐν ταύτῳ παραπέμπει ἅπαντα τὰ ἔγγραφα πρὸς τὸν Νομάρχην ἢ τὸν Ἐπαρχον, ὅστις ἐντὸς 15 ἐπίσης ἡμερῶν μετὰ δευτερον ἔλεγχον ὑποβάλλει τὰ ἔγγραφα ταῦτα πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον μετὰ τῆς γνώμης του. Ἡ δὲ προηγουμένη κατὰ τοὺς προϋπολογισμοὺς ἐπιτροπὴ, μετὰ τὴν ἀναγκαίαν ἐξέλεξιν, προαποφαίνεται γνώμην δι' ἠτιολογημένης ἐκθέσεως πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον, ὅπερ, λαθὼν ὑπ' ὄψιν ἅπαντα τὰ ἔγγραφα, ἀποφασίζει ἀνεκκλήτως καὶ κοινοποιεῖ ἀρμοδίως τὴν ἀπόφασίν του.

Τῆς ἐπὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ Μονῆς τινος ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου ἐπιτρέπεται ἀναθεώρησις ἐντὸς 30 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεώς της ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ ὑπολόγου μοναστηριακοῦ Συμβουλίου, μόνον ἐὰν δι' αὐτῆς προσάγωνται νέα δικαιολογητικὰ δαπάνης τινος ἔγγραφα, μὴ προσαχθέντα ἐν καιρῷ.

Δὲν θέλομεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν ἄλλως λίαν ἐνδεικτικὸν βαθμὸν τῆς συγκεντρώσεως τοῦ τελευταίου ὑπουργικοῦ περὶ τὰ μοναστηριακὰ εἰσοδήματα μέτρου. Τὸ δι' ὀλίγων χειρῶν καὶ δὴ ἐξουσιαστικῶν διέρχεσθαι ἄνευ πολλῆς ποραφυλακῆς τύπων εἶναι τὰ μάλιστα ὑποπτον εἰς τὴν ὁδὴν τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας διαχείρησιν. Ἐν γένει αἱ διαδοχικαὶ καὶ ἀλλεπάλληλοι ἐξελέγξεις τοῦ προηγουμένου κυβερνητικοῦ περὶ τὰς μοναστηριακὰς προσόδους μέτρου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄστοχον. Ἡ χωλὴ δὲ λειτουργία δὲ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ δώσῃ ἀφορμὴν μᾶλλον εἰς τελειοποίησιν τῶν ἐγγυήσεων του παρὰ εἰς κατάργησιν πλήρη αὐτοῦ ὑπὸ ὅλας τὰς βαρεῖας συνεπειάς, τὰς ὁποίας τὸ συγκεντρωτικὸν τοῦ τελευταίου Β.

διατάγματος πνεῦμα ἐν τῇ κεντρικῇ τοῦ Κράτους ὑπηρεσίᾳ, ὑπὸ ὅλας τὰς ἐπόψεις περιέχει. Ἡ ἁρμονία τῶν γενικῶν τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐκκλησίας σκοπῶν δὲν ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς μεταπτώσεως ἀπὸ τῆς Σκίλλης εἰς τὴν Χάρυβδιν· εἶναι ἔργον ἅμα καὶ κατόρθωμα ἐκείνων οἵτινες γνωρίζουσι τὴν τέχνην τῶν σωφρόνων συνδυασμῶν, τοὺς ὁποίους ἡθεωρία διδάσκει, ἡ πρακτικὴ δοκιμάζει, καὶ ὁ καθόλου διοικητικὸς νοῦς ἐπινοεῖ.

Η ΛΑΒΑ ΤΟΥ ΒΕΖΟΥΒΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙ ΟΔΟΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Χρηματιστικὴ ἐπιχείρησις διαπραγματεύεται μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τὴν στρώσιν τῶν ὁδῶν τῆς Ἀθηναϊκῆς πρωτευούσης διὰ τεμαχίων λάβας εἰσαχθησομένων ἐξ Ἰταλίας. Ἡ διαπραγμάτευσις ἐνεργεῖται ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ τῆς χρηματιστικῆς οἰκογενείας. Ἐν τούτοις ὁ ἐν Ἀθήναις λαϊκὸς συνεταιρισμὸς «Ἐργατικὸς Σύνδεσμος τῶν Λιθογλύφων» ὑπέβαλε πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Ἔθνους τὴν ἐπομένην ἀναφορὰν, τῆς ὁποίας ἡ οὐσία, ἀνήκουσα εἰς λίαν ἐνδιαφέρουσαν πολιτικο-οικονομικὴν ἔποψιν δύναται νὰ εὗρη τὴν θέσιν τῆς ἐν τῇ Οἰκονομικῇ ἐπιθεωρήσει.

Πρὸς τὴν Σεβαστὴν Βουλὴν.

Ὁ ὑπογεγραμμένος λαϊκὸς συνεταιρισμὸς «Ἐργατικὸς Σύνδεσμος τῶν Λιθογλύφων» παρακαλεῖ εὐσεβᾶτως τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Ἔθνους, ἵνα μεταξὺ τῶν ἄλλων ὑψηλῶν σκέψεων αὐτῶν ἀφιερῶσιν καὶ μίαν στιγμὴν πρὸς ζήτημα, τὸ ὁποῖον ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις δὲν διαφεύγει τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν των. Πρόκειται περὶ τῶν ὁδῶν τῆς πρωτευούσης τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, τὰς ὁποίας, ἀκούομεν, σκέπτεται ἡ κυβέρνησις αὐτοῦ ἵνα παραχωρήσῃ

εἰς χρηματιστὰς πρὸς λιθόστρωσιν δι' ὕλικου ἀπὸ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαχθησομένου. Κατὰ τὸ ἐπὶ τῆς ὑπουργικῆς τραπέζης σχέδιον, οἱ λίθοι τῆς κατ' ἐξοχὴν λιθοφόρου ἑλληνικῆς χώρας δὲν ἀρκοῦν· πρέπει νὰ εἰσαχθῇ ἡ ἰταλικὴ λάβα τοῦ Βεζουβίου. Εἶναι μέθοδος καὶ τοῦτο τῆς λυμαινομένης τὸν τόπον χρηματιστικῆς, ἡ ὁποία, ἵνα δώσωμεν πρῶτην τινὰ ἔννοιαν, ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος, ὡς ἐπὶ τόσων ἄλλων, τὴν γλῶσσαν τῶν ἑκατομμυρίων ἀκολουθεῖ.

Δὲν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ προσήκοντες νὰ λύσωμεν τὸ σοβαρὸν ζήτημα τοῦ λιθοστρώτου ἢ μὴ λιθοστρώτου τῶν ὁδῶν. Μεσημβριναὶ πόλεις, τῶν ὁποίων σύμπασα ἡ ζωὴ εἶναι θόρυβος, λιθοστρωνομένων τῶν ὁδῶν των, θὰ φθάσωσιν εἰς τὸ τετράγωνον βοῆς, τὴν ὁποίαν ἐξ ἀπαντος πρέπει νὰ ὑπολογίσῃ ὁ διοικητὴς των. Οὔτε ἔχομεν κατὰ νοῦν νὰ ὑπενθυμίσωμεν τὰς βαρεῖας νόσους τῶν μελῶν τῆς ἐκκλησιᾶς κοινωνίας, διότι ἐν τῇ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπιδημίᾳ εἶδομεν ἀπαγορεύσεις τῆς κυκλοφορίας τῶν ἀμαξῶν περὶ τῶν οἰκιῶν των, διοικητικὴ πρόνοια ἀναμφισβήτητος εὐλαβῆς, ἀλλὰ τῆς ὁποίας αἱ ἐκατόμβαι τῶν πενήτων δὲν ἐκρίθησαν ἄξια. Τὸ ζήτημα τῶν λιθοστρώτων ὁδῶν εἶναι μᾶλλον οἰκονομικόν, καὶ συνδέεται ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὴν ἔποψιν τῆς μεταβιβαστικῆς ἱκανότητος, ἣτις ὑπελογίσθη ἐπὶ συνήθους καταστάσεως τῶν ὁδῶν κατὰ μὲν τὰς λιθοστρώτους ὡς 70 κατὰ δὲ τὰς χαλικοστρώτους ὡς 16 ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐλκούσης δυνάμεως, καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὴν ἔποψιν τῆς διατηρήσεως τῶν ὁδῶν διὰ τρόπον, τὸν ὁποῖον τὰ μεγαλοπρεπῆ λείψανα τῶν Ρωμαϊκῶν ὁδῶν γνωρίζουσι νὰ ἐμπνέουν. Ἐπὶ τριῶν ἀλλεπαλλήλων λιθοστρώσεων στηριζόμεναι αἱ ὁδοὶ ἐκείναι, ἀκόμη καὶ σήμερον μετὰ διςχιλίους ἐνιαυτοῦς, παρέχουσιν ἐνιαχοῦ τεμάχια καθιστῶντα δυατὰ τὴν τὴν ὁδικὴν χρῆσιν. Ἴνα δὲ εἰς τοὺς τελευταίους χρόνους ἀπολήξωμεν, ἀπεδείχθη ἐν Παρισίοις τῷ 1862, ὅτι ἐνῶ ἀφ'

ένος διὰ 531,400 μέτρα τρέχοντα λιθοστρώτων ὁδῶν ἐκτάσεως 4,183,000 τετραγωνικῶν μέτρων, ἐδαπανήθησαν εἰς συντήρησιν καὶ λοιπὴν διακονίαν νέαι δραχμαὶ 2,792,500, ἧτοι 66 7)10 λεπτά κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον, ἀφ' ἑτέρου δι' 178,000 μέτρα τρέχοντα χαλικοστρώτων ὁδῶν, ἐκτάσεως 1,754,000 τετραγωνικῶν μέτρων, ἐδαπανήθησαν εἰς συντήρησιν καὶ λοιπὴν διακονίαν νέαι δραχ. 3,518,500, ἧτοι 2 καὶ 6)00 ν. δρ. κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον. Ἡ διαφορὰ τῆς συντηρητικῆς δαπάνης μεταξύ τῶν λιθοστρώτων ὁδῶν πρὸς τὰς χαλικοστρώτους ἔχει τι τὸ ἐξόχως ἐπιβάλλον· 66 λεπτά διὰ τὰς λιθοστρώτους καὶ 206 λεπτά διὰ τὰς χαλικοστρώτους ἀποτελοῦσιν ὄρους ἀναλογίας λίαν πειστικούς.

Ἐν γένει αἱ λιθόστρωτοι ὁδοὶ ὑπόκεινται εἰς δύο εἰδῶν ἐπισκευάς, ἐξ ὧν ἡ μὲν γενικὴ, ἀποβλέπουσα εἰς ὀλοκλήρων ὁδικῶν τμημάτων ἀντικατάστασιν, ἡ δὲ μερικὴ, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν εἰδικὴν τῶν θραυομένων ἐκάστοτε λίθων ἀλλαγὴν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν γενικὴν ἐπισκευήν, σημαντικώτατὴ εἶναι ἡ ἐποψὶς τοῦ πληθυσμοῦ, ὅστις ποιεῖται τῶν ὁδῶν χρήσιν. Τοιοῦτοτρόπως ἐν Παρισίοις αἱ ὑπὸ πλείονα χρήσιν διατελοῦσαι λιθόστρωτοι ὁδοὶ ἐπισκευάζονται καθ' ἑξαιτίαν περίπου, ἐνῶ αἱ ἄλλαι ὁδοὶ αἱ σχετικῶς ὀλιγώτερον ἐν χρήσει ἐπισκευάζονται κατὰ δεκαετίαν, δεκαπενταετίαν καὶ εἰκοσαετίαν. Ἀναλόγως ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν δεόν νὰ ποιήσῃ κατὰ μέσον τινα ὄρον τοὺς ὑπολογισμούς της, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἀκολουθήσει τὴν ἐν Παρισίοις μέθοδον τῶν λιθοστρώτων ὁδῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ποιότητα τῶν λίθων, ἐκλεγομένων ἐκεῖ ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν ἀμμιτῶν καὶ τῶν τραχιτῶν λίθων, οὔτινες ἀποτελούμενοι ἐξ ἀποχρυσταλλωμένων μορίων (quartz) παρουσιάζουσι τὴν μεγαλειτέραν ἀντίστασιν πρὸς τὴν ἀδιάκοπον τῶν τροχῶν τριβήν.

Τοιοῦτους λίθους ἔχομεν ἀπείρους ἐν Ἑλλάδι. Πέριξ τῶν Ἀθηνῶν εἰς Δαφνί, Περιστέρη, Καρὰ, Σαλαμίνα, Ἐ-

λευσίνα, ἐν Μήλω, Πόρω, Σπέτσαις καὶ ἀλλαχοῦ, πλήρης εἶναι ἡ Ἑλλάς ἀπὸ ἀρίστων φυσικῶν προμηθειῶν. Τίνος ἕνεκα ἡ χρηματιστικὴ ἐπιχείρησις ἐβήκεν ἐπὶ τῆς ὑπουργικῆς τραπέζης εἰς ἀντικατάστασιν τῶν φυσικῶν τούτων προϊόντων τῆς Ἑλλάδος τὴν ἰταλικὴν τοῦ Βεζουβίου λάβαν; Ἐὰν ὑποθέτῃ αὕτη, ὅτι ἡ λάβα εἶναι βράχος ἰδιαιτέρος, παρέχων διὰ τοῦτο ἴσην καθ' ὅλα τὰ τεμάχια αὐτῆς ἀντίστασιν, χονδροειδῶς ἀπατάται, διότι ἡ λάβα εἶναι προϊόν τῆς τήξεως ἀδιακρίτως ὄλων τῶν ἐν τῷ χωνευτηρίῳ τοῦ ἠφαιστείου ὑλῶν πάσης ποιότητος καὶ παντὸς στερεότητος βαθμοῦ. Βεβαίως τὰ μέλη τῆς χρηματικῆς ἐπιχειρήσεως ἐπεσκέφθησαν τὰ ἐρείπια τῆς Πομπηίας καὶ ἐνεπνεύσθησαν ἀπὸ τῶν λαβοστρώτων ὁδῶν αὐτῆς. Ἄλλ' ὅποιοι ὄγκοι λάβας εἶναι ἀπλωμένοι ἐπὶ τῶν ὁδῶν τούτων, αὐτὸ οὐδαμῶς ὑπολογίζουσι καθὼς παραλείπουσι τὴν ἐξωθεν τῆς πόλεως ὑπαρξίν τῆς λάβας καὶ τὴν ἕνεκα τῆς στενότητος τῶν Πομπηϊανῶν ὁδῶν καὶ τῆς μικρᾶς ἐν αὐταῖς ἀμαξοδρομίας ἐλαχίστην τῶν λαβολίθων τριβήν. Τὸ πείραμα ἐγένετο πληρέστατον, ἔχομεν λόγους νὰ πιστεύωμεν, ὑπ' αὐτῆς τῆς χρηματιστικῆς ἐταιρίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὅπου κατὰ τὸ 1865 ἡ ἰδέα τῆς διὰ λάβας λοθοστρώσεως τῶν ὁδῶν ἀπετέλεσε συστηματικὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ Χεδιθικοῦ ταμείου.

Ὅπως προτείνονται νῦν διὰ τὰς Ἀθήνας, οὕτως ἐπρόταθον καὶ τότε διὰ τὴν Ἀλεξανδρείαν τεμάχια λάβας πλάτους 40 ὑφεκατομέτρων, μήκους 40 ὑφεκατομέτρων καὶ πάχους 10 ὑφεκατομέτρων. Ἐλιθοστρώθησαν δι' αὐτῶν 40,000 μέτρα τρέχοντα Ἀλεξανδριανῶν ὁδῶν καὶ μετὰ δύο ἔτη δὲν ὑπῆρχον λιθόστρωτοι ὁδοί, ἀλλὰ παντοειδῶν συντριμμάτων λάβας ταινίαι. Τῷ 1867 ἐπανελήφθη τὸ ἐκμεταλευτικὸν πείραμα, μετεκομίσθησαν ἐξ Ἰταλίας τεμάχια λάβας τετράγωνα, διαστάσεως καθ' ὅλας τὰς πλευρὰς εἰκοσιν ὑφεκατομέτρων, ἐλιθοστρώθησαν δι' αὐτῶν αἱ ὁδοὶ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ μετὰ τρία

ἐτη μετεβλήθησαν εἰς σωρούς κινήτων στρογγυλολίθων. Τῷ 1873 τρίτον δια λάβας μεταλλευτικὸν πείραμα ἐπὶ τῶν ὁδῶν Ἀλεξανδρείας, ἐτριπλασιάσθη τὸ πλάτος, ἐτετραπλασιάσθη τὸ μῆκος καὶ ηὔξήθη τὸ πάχος τῶν τεμαχίων τῆς λάβας ἀντὶ δραχμῶν 35 κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον. Ἀλλὰ δὲν ἔχομεν σκοπὸν νὰ ἀκολουθήσωμεν ὅλα τὰ πειράματα τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λαβομεταλλευτικῆς. Ὅ,τι χαρακτηρίζει τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ὑπουργικῆς τραπέζης σχέδιον εἶναι ὅτι τοῦτο ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ πρῶτον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πείραμα, τὰς αὐτὰς διαστάσεις τῶν τεμαχίων τῆς λάβας προτεῖνον ἀντὶ 15 κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον δραχμῶν.

Ἀπεδείξαμεν λίαν σαφῶς ἐν τοῖς ἀνωτέρω πρὸς ποίους λίθους συνδέεται ἡ ἰδέα τῆς στερεότητος τῶν λιθοστρώτων ὁδῶν, πρὸς τὰς ἐν τῷ Παρισινῷ πολιτισμῷ δοκιμωτάτους κριθέντας λίθους, ὧν εἶδη καὶ ποσότητος ἔχει ἀφθόνους ἡ Ἑλληνικὴ γῆ, ἢ πρὸς τοὺς ἐν τῷ Ἀλεξανδρινῷ χρηματισμῷ κατ' ἐπανάληψιν ἀποδοκιμασθέντας λαβολίθους. Οἱ πρὸς τοὺς τελευταίους ὀδηγοῦντες τὸ κερδοσκοπικὸν τῶν ἄρμα πρέπει νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ πρὸς τὴν Σουινιάδα Ἀθηναίων σωζόμενα λείψανα τῆς ἀρχαίας τῶν μεγάλων συγκοινωνιῶν ὁδοῦ, ἵνα θαυμάσωσι τὸν κόσμον καὶ τὴν στερεότητα τῶν ἐγγυρίων λίθων, διότι δὲν πιστεύομεν νὰ κατακρίνωσι, χάριν τῆς χρηματιστικῆς μηχανῆς τῶν, τὸν Ἀθηναϊκὸν Λαόν, ὅτι δὲν ἐπερίμεινε τὰς μεταγενεστέρας τοῦ Βεζουβίου ἐκρήξεις.

Ἐπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλαι ἐπόψεις, πὰς ὁποίας δὲν δύναται νὰ παρίδῃ ἡ Πολιτεία. Ἐν πρώτοις ἡ εὐθηνία τῶν ἐν τῷ τόπῳ ἐξορυττομένων λίθων, τόσον διὰ τὴν ἀφθονίαν αὐτῶν ὅσον καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν δαπανῶν τῆς μεταφορᾶς τῶν· διότι ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι, ἀφοῦ ἀποκαρπυθῆ ἡ εὐνότητος οὐσία τῆς χρηματιστικῆς ἐπιχειρήσεως, ἀφθῶσιν αἱ λαβόστρωτοι ὁδοὶ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν ἑαυτῶν τύχην, αἱ κατόπιν ἐργασίαι, ἵνα ἐξακολουθήσωσι τὸ λαβόστρωμα, πρέπει νὰ ὑπολογίσωσιν ὅτι αἱ Ἀθηναῖοι δὲν εἶναι Ἀλεξανδρεῖαι, δηλαδὴ δὲν συνδέονται ὅπως αὐτὴ μετὰ τῆς Ἰταλίας δι' ἰσχυροτάτου ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου, πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ ὁποίου τὰ ἐξ Ἰταλίας εἰς Ἀλεξανδρείαν προσορμιζόμενα πλοῖα δύνανται ἀντὶ

ἔρματος νὰ κομίζωσι λαβολίθους. Ἐπειτα ποῦ ἡ ἐργασία τῶν ἑλληνικῶν ὀρυχείων; ποῦ ἡ ἐργασία τῶν ἑλληνικῶν λιθογλυφείων, δηλαδὴ ἡ ζωὴ χιλιάδων οἰκογενειῶν; Αἱ ἐργασίαι αὗται καὶ αἱ τούτων ἀκόλουθοι προγράφονται διὰ τοῦ ἐπὶ τῆς ὑπουργικῆς τραπέζης χρηματιστικοῦ τῆς λαβοστρώσεως τῶν Ἀθηναίων σχεδίου. Δὲν μένει παρὰ νὰ λάβῃ τὴν τελικὴν του ἀνάπτυξιν τὸ τοιοῦτο διὰ τὴν Ἑλλάδα χρηματιστικὸν πνεῦμα, ὅπως συντριβῆ ἡ ἐθνικὴ βιομηχανία καὶ εἰς τοὺς ξένους πωληθῶσιν οἱ βραχίονες αὐτῆς. Ὑπομονὴ δι' εἶδη τινὰ βιομηχανικὰ καὶ φυσικὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα ὁ τόπος ἀγνοεῖ καὶ ἡ ἐπιτετηθευμένη κατανάλωσις ἐπιδιώκει. Ἀλλὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τις ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πολιτείας, ὅτι δὲν ἔχει λίθους ἡ Ἑλλὰς καὶ ὅτι πρέπει τοιοῦτοι νὰ ζητηθῶσιν ἐκ τῆς γενναιότητος μεθ' ἧς τὸ στόμα τοῦ Ἰταλικοῦ ἠφαιστείου ἐτίναξεν ἄλλοτε τὰς λάβας του, εἶναι τὸ ἴδιον ὡς νὰ ζητῆ νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν ἐν Ἑλλάδι παραγωγὴν τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος, ὅπως χρηματισθῆ ἡ ἐπιχειρήσις του τὰς σταφίδας τὰς Ἰσπανικὰς.

Τοιοῦτο κατὰ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας πραξικόπημα οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους δὲν θελοῦν ἀνεχθῆ. Ἐὰν ἀναφερώμεθα πρὸς αὐτοὺς, τὸ πράττομεν ἐν τῇ συνειδήσει, ὅτι ἐκτελοῦμεν ἀκριβῶς πολιτικὸν καθήκον, διότι δὲν εἴμεθα μόνον βιομηχανοὶ, εἴμεθα συγχρόνως καὶ πολῖται, ἐνδιαφερόμενοι δηλαδὴ περὶ τῶν ἀπαραγράπτων δικαίων, τὰ ὁποῖα ζωοποιοῦσι τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν.

Ἐν Ἀθήναις 12 Δεκεμβρίου 1882.

Ἐποσημειούμεθα εὐσεβῶς

Ἐν ὀνόματι τοῦ «Ἐργατικοῦ Συνδέσμου τῶν Λιθογλύφων».

Ὁ πρόεδρος
Π. Καλούδης
 Ὁ ταμίας
Χ. Ψύλλας
 Ὁ ἐλεγκτής
Σ. Καρβελάς

Οἱ σύμβουλοι

**Ι. Χαλδούσης, Λ. Δούκας, Κ. Γαῦτης,
 Ι. Γιαννάκης, Τ. Μανόκας,
 Ι. Βέκιος.**

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΟΙΝΟΥ

Ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου, ὅπερ ἡ Κυβέρνησις εἰσήγαγεν εἰς τὴν Βουλὴν «περὶ ἐπιβολῆς δικαιώματος καταναλώσεως τῶν οἴνων,» οἱ οἰνοπῶλαι Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ὑπέβαλον πρὸς τὴν Βουλὴν τὴν ἐπομένην ἀναφοράν, τῆς ὁποίας τὸ πολιτικο-οικονομικὸν ἐνδιαφέρον ἀρμόζει εἰς τὸν σκοπὸν τῆς «Οἰκονομικῆς Ἐπιθεωρήσεως».

Πρὸς τὴν Σεβαστὴν Βουλὴν.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι Ἕλληνες πολῖται, ἀνήκομεν εἰς τὴν ἐργατικὴν ἐκείνην τάξιν τοῦ Λαοῦ, ἥτις ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου της πορίζεται τὸν ἄρτον της. Ἀσχοῦντες τὴν οἰνοποιητικὴν βιομηχανίαν, οἷαν παρελάβομεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἐμπειρικῆς τῶν παρελθόντων αἰῶνων, ἀνευ τοῦτέστι προόδου καὶ ἀνευ τελειοποιήσεως, ἐν ἀγνοίᾳ τῶν μεθόδων τῆς ἐν τῇ δυτικῇ καὶ κεντρικῇ Εὐρώπῃ οἰνοποιίας, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μετὰ πόνου ψυχῆς ὅτι διατελοῦμεν ἔτι εἰς τὸ ἀρχαῖκόν στάδιον τῆς στοιχειωδεστέρας κατὰ τὸν κλάδον τοῦτον βιομηχανίας. Ἐὰν ἡ πολιτεία κατὰ τὴν εὐρείαν ἀποστολὴν αὐτῆς ἡσυχολεῖτο εἰς τὸν ἡμέτερον περὶ τὴν τέχνην φωτισμόν, ἐὰν διὰ βιομηχανικῆς πρὸς τὴν πεπολιτισμένην Εὐρώπην ἐπικοινωνίας, ἀπὸ συστήματος ἀναλόγου πρὸς τὴν περὶ τοὺς λόγους καὶ τοὺς τύπους, ἀνέπτυσε τὴν παραγωγικὴν δύναμιν ἡμῶν, οἱ βιομηχανικοὶ ταύτης καρποὶ θὰ ἐπροβιβάζοντο, ἢ γενικῆ ἀξία των θὰ ἐμεγαλύνετο, καὶ ὁ δημόσιος θησαυρὸς εὐλόγως θὰ προσεδόκα ἐπικουρίαν ἀπὸ κατεργασίας φυσικῶν προϊόντων ἐν τοῖς ὁποίοις, καὶ ἀπὸ κλίματος καὶ ἀπὸ θέσεως, ἡ Ἑλλὰς εἶναι προωρισμένη νὰ πρωταγωνιστήσῃ μίαν ἡμέραν ἐν τῇ οικονομικῇ τῶν ἐθνῶν παλαίστρᾳ. Ἡδὴ ἡ πολιτεία ἀνευ προκατασκευῆς καὶ ἀνευ προθεωρίας, ὡς ἀπὸ ὕπνου βαθέως ἐγερθεῖσα, κτυπᾷ τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ περιμένει θαύματα ἐξ αὐ-

τοῦ. Ἡμεῖς παριστάμεθα ἐκπεπληγμένοι καὶ διὰ τὴν ὑπερβολικὴν ἀξίωσιν ἀφ' ἐνός καὶ διὰ τὴν παντελεῖ ἑλλειψίν τῆς φορολογικῆς ἐπιστήμης ἀφ' ἐτέρου· χωρὶς δὲ νὰ τὸ κρύψωμεν, ἐνώπιον τῆς ἀπειλούσης τὸν τόπον φορολογικῆς καταιγίδος, νομίζομεν ὅτι ἐκτυλίσσεται τὸ ὀδυνηρὸν θέαμα ποιμνίου ἐμπεσόντος εἰς χεῖρας ἀδεξίου ποιμένος, ὅστις κείρων τὸ ἔριον ἀφαιρεῖ συγχρόνως καὶ λωρίδας ἐκ τοῦ δέρματος τῶν πανταχόθεν κραυγαζόντων ἐν ἀτυχίᾳ καὶ κακοδαιμονίᾳ προβάτων. Τοιαύτην τούλαχιστον ἐννοίαν ἔχουσιν αἱ παρ' ἀπάντων τῶν κλάδων τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας συναθροιζόμενοι πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Βουλευτήριον κραυγαί, καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι μίαν ἡμέραν ἢ μὲν ἱστορία θὰ τὰς ἀναλύσῃ, ἢ δὲ πολιτικὴ θὰ τὰς εὕρῃ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἐμπρός.

Παντὸς σχεδίου φορολογικοῦ δέον ἐκ λογικῆς ἀνάγκης νὰ προηγηθῆται πάντοτε ἡ ἐξέτασις τῆς οικονομικῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν πρόκειται τοῦτο νὰ φορολογήσῃ. Τὸ ὑπουργεῖον ὑπέλαβεν, ὅτι κάπου τῆς γῆς ὡς ἀπὸ τύχης μεταλλεῖου προμηθευόμεθα τὸν οἶνον, τὸν ὁποῖον λιανικῶς ἐν τῇ ἀγορᾷ πωλοῦμεν. Λησμονεῖ ὅτι πρὶν γίνωμεν οἰνοπῶλαι εἴμεθα οἰνοποιοί. Ἀγοράζομεν τὸ γλεύκος τῶν σταφυλῶν μόλις ἀπὸ τοῦ φλοιοῦ αὐτῶν ἀποχωρισθῆ, καὶ τὸ μεταποιοῦμεν εἰς οἶνον διὰ πολλῆς ἐργασίας, διὰ πολλῶν κινδύνων καὶ διὰ πολλῶν κεφαλαίων. Ἐὰν ἀποδείξωμεν ὅτι ἡ, ὡς σπάθη τοῦ Δαμοκλέους, κρεμαμένη ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μας φορολογία θέτει διὰ τῆς μεγαλειτέρας ἀσπλαγχνίας τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς ἐργασίας καὶ τῶν κεφαλαίων μας, εἰς αὐτὸ ἰδίως ἀποβλέπουσα καὶ ὄχι εἰς τὸ εἰσόδημά των, θέλει φρίξει βεβαίως ἡ Βουλὴ διὰ τὸ μέχρι δημεύσεως ἐξικνούμενον ταμειυτικὸν τοῦ νομοσχεδίου πνεῦμα. Οἱ ἐξῆς ὑπολογισμοὶ ρίπτουσιν ἄπλετον τῇ ἀληθείᾳ φῶς.

Λαμβάνομεν ὡς βάσιν οἰνοπωλεῖον μέσου τινὸς ὄρου ἐν Ἀθήναις, περιέχον 20 βαρέλια, χωρητικότητος ἑκαστον 600 ὀκάδων. α') Ἡ ἀγορὰ τοῦ εἰς πλήρωσιν τῶν 20 τούτων βαρελίων γλεύκους ἀναβιβάζεται εἰς 12,000 ὀκάδας, αἵτινες πρὸς 25 λεπτά κατὰ μέσον ὄρον ἀπαιτοῦσι κεφάλαιον δραχμῶν 3,000. β') Ἡ δαπάνη τῆς ἐκ τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς μέχρι τοῦ οἰνοπωλείου μεταβιβάσεως τῶν 12,000 ὀκάδων οἴνου καὶ ἡ προμήθεια ἀναβι-

βάζονται κατά μέσον ὄρον εἰς 500 δραχμὰς ἤτοι 25 δραχμὰς δι' ἕκαστον βαρέλιον. γ') Ἡ ἐπισκευὴ καὶ ὁ καθαρισμὸς τῶν 20 βαρελίων ἀπαιτεῖ δαπάνην 400 δραχμῶν, ἤτοι 20 δραχμὰς δι' ἕκαστον βαρέλιον. δ') Ἡ ριπτομένη εἰς τὸν οἶνον ρητίνη ὑπολογίζεται εἰς 40 περίπου ὀκάδας καθ' ἕκαστον βαρέλιον, δηλαδὴ διὰ τὰ 20 βαρέλια εἰς 800 ὀκάδας, πρὸς 50 λεπτὰ τὴν ὀκά κατὰ μέσον ὄρον ἀπαιτεῖ δαπάνην 400 δραχμῶν. ε') Ἡ ὑπηρεσία τοῦ οἰνοπωλείου ἀπαιτεῖ δύο ὑπηρετάς, τῶν ὁποίων ὁ μὲν ἐνιαύσιος μισθὸς εἶναι δραχμαὶ 400 διὰ τὸν μείζονα καὶ 200 διὰ τὸν ἐλάσσονα, ἡ δὲ ἐνιαυσία τροφή δι' ἀμφοτέρους εἶναι 730, τὸ ὅλον 1330 δραχμαί. ς') Τὸ ἐνιαύσιον ἐνοίκιον τοῦ ἐν λόγῳ οἰνοπωλείου εἶναι κατὰ μέσον ὄρον δραχμαὶ 1200. ζ') Ὁ φωτισμὸς αὐτοῦ ἀπαιτεῖ ἐνιαυσίαν δαπάνην δραχμῶν 365. η') Ὁ ἐπιτηδευματικὸς φόρος αὐτοῦ ἀνέρχεται κατὰ μέσον ὄρον εἰς 100 δραχμ. ἐνιαυσίως. Τὸ ὅλον τῶν διὰ τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν μέσον Ἀθηναϊκὸν οἰνοπωλεῖον ἀνωτέρω προκαταβολῶν ἀναβιβάζεται εἰς δραχμὰς 7,295, εἰς τὰς ὁποίας προσθετέον θ') κατὰ μέσον ὄρον ἡμίσεος ἔτους τόκον τοῦ κεφαλαίου τούτου ἤτοι δραχμ. 438, καὶ ι') χρεωλύσιον λόγῳ φθορᾶς καὶ τόκον τοῦ διὰ τὴν πρώτην τοῦ οἰνοπωλείου ἐγκατάστασιν δαπανηθέντος κεφαλαίου ὑπολογιζομένου εἰς δρ. 2,000 (ἐπὶ τῶν 20 μὲν βαρελίων δρ. 1,400 πρὸς δρ. 70 ἕκαστον, ἐπὶ τῶν λοιπῶν δὲ τοῦ οἰνοπωλείου σκευῶν, τραπεζίων, καθισμάτων, ποτηρίων, φανῶν, ἐργαλείων κλπ. δρ. 600) δραχμ. 400. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ὅλη ἀξία τοῦ ἐν τῷ ἐπὶ παραδείγματι οἰνοπωλείῳ πωληθησομένου ἐξ ὀκάδων 12,000 οἴνου ἀναβαίνει εἰς δραχμὰς 8,133 (ἤτοι 3000 + 500 + 400 + 400 + 1330 + 1200 + 365 + 100 + 438 + 400 = 8133). Ἀλλ' ἐκ τοῦ ποσοῦ τῶν 12,000 ὀκάδων δεόν νὰ ἀφαιρεθῶσιν 1440 ὡς ὑποστάθμη, ἥτις ἔνεκα τῆς φύσεως καὶ τῆς διασκευῆς τῶν ἡμετέρων οἴνων ἀναβαίνει συνήθως εἰς 12 τοῖς 0). Μένουσι λοιπὸν οὕτω 10,560 ὀκάδες οἴνου πρὸς πώλησιν, ἐκ τῆς ὁποίας πρέπει νὰ εὐρῆ ὁ κύριος τοῦ οἰνοπωλείου τὰς ὡς ἀνωτέρω ἐκ δραχμῶν 8,133 συνισταμένας προκαταβολὰς του, πωλῶν ἑκάστην ὀκά ἀντὶ 77 λεπτῶν. Καὶ ταῦτα χωρὶς ἀκόμη νὰ ὑπολογισθῇ τὸ εὐλογον κέρδος τὸ ὁποῖον καὶ ὁ οἰνοπώλης, ὡς ἕκαστος ἐπιχειρηματίας, δικαιούται νὰ προσδοκᾷ καὶ τὸ

ὁποῖον ἐν τῇ τιμῇ ταύτῃ δὲν ὑπάρχει. Ἦδη ἐρωτᾶται τὸ ὑπουργεῖον: Ἐμελέτησε ποτὲ τὰς τρεχοῦσας ἐν Ἀθήναις τιμὰς τοῦ διὰ τὸν ἐργατικὸν λαὸν οἴνου; Κατέβη ποτὲ μέχρι τῶν ἀπεριγράπτων δυσχερειῶν μεθ' ὧν ὁ Ἕλλην βιομήχανος ἐξοικονομεῖ τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεώς του; Πωλούντων ἡμῶν πρὸς 60 λεπτὰ τὴν ὀκά, τὸ ὑπουργεῖον ζητεῖ τὰ 6, δηλαδὴ τὸ δέκατον! Καὶ ὁποῖον δέκατον εἶναι αὐτό; Εἶναι τὸ δέκατον τῶν προκαταβολῶν μας! Καὶ τοῦτο πρὶν ἢ τὰς εἰσπράξωμεν ἐτι ὄλας, διότι, ὡς ἀπεδείχθη ἐν τῷ παραδείγματι τοῦ μέσου ἐν Ἀθήναις οἰνοπωλείου πρέπει νὰ πωλήσωμεν πρὸς 77 λεπτὰ τὴν ὀκά, ἵνα εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ὀλοκληρίαν τῶν προκαταβολῶν μας. Ἡ ἡμετέρα δεκάτη εἶναι λοιπὸν κατὰ πολὺ χειροτέρα τῆς κατηραμένης τοῦ ἀγροῦ δεκάτης! Ὅταν ὅμως αὕτη κατηργήθη διὰ τὴν σπειρομένην γῆν, δὲν ἦτο ὁ σκοπὸς νὰ εὐρῆ ἄλλα θύματα εἰς τὰς πόλεις.

Φορολογία ἐπὶ τῶν πωλήσεων τοῦ οἰνοπωλείου ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους καὶ ἐτι χείρονας ἔχει τι ἐκτρωματικόν. Ἐννοοῦμεν ἐπὶ τέλους ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ φορολογηθῇ ἡ ἀξία κατὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ γλεύκους ἐν τῷ οἰνοπωλείῳ, ὡς ἐπὶ τοῦ τελωνείου ἡ ἀξία τῶν πραγματειῶν, αἵτινες εἰσάγονται ἐν τῇ ἡμεδαπῇ κατὰ τὰ ὅρια ταύτης. Ἀλλὰ νὰ φορολογῶνται τὰ ἐξοδα τῆς μικρᾶς βιομηχανίας μας, οἱ μισθοὶ τῶν ὑπηρετῶν μας, τὰ θρανία μας, τὰ ἐργαλεῖα μας, ἐνῶ οὔτε κατὰ διάνοιαν εἰσῆλθεν εἰς τοὺς κύκλους τῶν κυβερνήτων νὰ διαπεράσῃ τὴν φορολογικὴν τῶν μηχανῶν πρὸ τῶν πλουτοκρατικῶν θυρίδων τῶν λυμαιομένων τὸν τόπον χρηματιστῶν, αὐτὸ ὑπερβαίνει πᾶν ἀνοχῆς ὄριον. Ποῦ παρ' ἡμῖν τὸ καθαρὸν εἰσόδημα, εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει ἡ λελογισμένη φορολογία νὰ ἀποβλέπῃ; Ποῦ τὸ διαθέσιμον εἰσόδημα τῆς ἐν τῷ μέλλοντι οἰκογενειακῆς τοῦ ἐργάτου προαγωγῆς; Εἰς οὐδὲν ἐκ τούτων ἀποβλέπει τὸ ὑπουργεῖον. Θέλει χρήματα, καὶ μᾶς λέγει: Περάσατε τὸ φορολογικὸν φορτίον εἰς τὴν ράχιν τῶν καταναλωτῶν! . . . Ἀλλ' ἕως ποῦ φθάνει ἡ δύναμις τῶν παραγωγῶν καὶ ἡ δύναμις τῶν καταναλωτῶν, τοῦτο οὔτε κἀν ὑποπτεύεται τὸ ὑπουργεῖον. Δὲν παρατηρεῖ, ὅτι οἱ τελευταῖον ἐπισωρευθέντες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ φόροι εἰσῆγαγον ἐν τῷ κοινωνικῷ σώματι εἶδος τι δυσκαμψίας, τὸ ὁποῖον γρήγορα ἢ

ἀργὰ θὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ φορολογικὴ ἐλαστικότης πλησιάζει τὰ τελευταῖα τῆς ὅρια. Τὸ εὐκολὸν σύνθημα, τὸ ὁποῖον εἰς πᾶσαν τοῦ φόρου ἐπιβάρυνσιν διασαλπίζει ἡ κυβερνώσα Πολιτικὴ Σχολὴ «πώλησατε ἀκριβώτερον» σημαίνει «καταστήσατε ἀκριβώτερα τὴν ζωὴν.» Καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τοιαύτην τινὰ περίοδον, καὶ ἡ κυβερνώσα Πολιτικὴ Σχολὴ μᾶς ὠθεῖ ὅλοεν πρὸς τὸ ἔσχατον τέρμα. Οἱ παραγωγοὶ καταπονούμενοι συστέλλουσι τὰ ἰστία των, οἱ καταναλωταὶ πιεζόμενοι περιορίζουσι τὰς ἀνάγκας των, καὶ τὸ ὅλον ἀνησυχῶς ἀτενίζει πρὸς τὸ ἐρχόμενον σκοτεινὸν μέλλον.

Ἄλλ' ἄς ἐξετάσωμεν βαθύτερον τὸ ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς Πολιτείας ἀναβιβάσθην σύνθημα αὐτὸ τῆς ἀπηνόως φορολογίας τοῦ καταναλωτοῦ Λαοῦ, ἐὰν στηρίζεται τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ ἀρμονικοῦ δικαίου, ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ συμφέροντος καὶ ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ἰσότητος ἐν τῷ προκειμένῳ φορολογικῷ θεσμῷ. Καὶ ἐνταῦθα θέλει μᾶς ἐπιτρέψει ἡ Βουλὴ καταστατικὴν ἀνάλυσιν, ἣτις κέκληται νὰ δώσῃ τὸν τελικὸν χαρακτῆρα τοῦ προτεινομένου φορολογικοῦ μέτρου. Εἰς 100 ἑκατομμύρια ὀκάδων ἀνεβίβασεν ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐν τῇ κατὰ τὴν 29 8βρίου ἐ. ἔ. συνεδριάσει τῆς Βουλῆς τὸν παραγόμενον ἐν Ἑλλάδι οἶνον. Ὁμολογοῦμεν ὅτι οὐδέποτε εἶχομεν ὑπόληψιν εἰς τὰς ἀπογραφικὰς μελέτας τῶν ὑπουργῶν, ὅσάκις μάλιστα πρόκειται περὶ θεμάτων βιομηχανικῶν, τῶν ὁποίων ἡ τρέχουσα πολιτικὴ οὔτε τὴν πρώτην δύναται νὰ ἀνοίξῃ σελίδα. Ἐὰν ἐρωτήσωμεν τὴν διεθνῆ Καταστατικὴν, εἰς 400 ἑκατομμύρια λίτρας ἀναβιβάζει αὕτη τὴν οἰνοπαραγωγὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν ἐρωτήσωμεν τὰς ἀμπελοφυτείας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς παραγωγῆς αὐτῶν, διὰ τῆς γλώσσης ἣν ὁ ἀγαθὸς οἰκογενειάρχης ἐννοεῖ, φθάνομεν εἰς τὰ ἐξῆς πορίσματα. Κατὰ τὸ ἔτος 1874 ὑπελογίζετο εἰς 737, 859 στρέμματα ἢ ἑκτασίς τῶν ἐν τῷ παλαιῷ Κράτει (ἐκτὸς τῆς Ἑπτανήσου καὶ τῶν νέων ἐπαρχιῶν) ἀμπελων· ἐὰν εἰς αὐτὰς προστεθῇ ἀφ' ἑνὸς ἢ ἐνιαυσία ἐν τῷ παλαιῷ Κράτει εἰς ἀμπελοφυτείας αὐξήσεις, ἣτις κατὰ μέσον ὄρον, ἐκ τῶν τῆς προηγουμένης δεκαπενταετίας δεδομένων, ἀναβιβάζεται εἰς 15 περίπου χιλιάδας στρεμμάτων, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ ἑκτασίς τῶν ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχί-

αἰς ἀμπελων, δὲν ἀφιστάμεθα πολὺ τῆς ἀληθείας ἰσχυριζόμενοι, ὅτι ἡ κατ' ἐξοχὴν ἀμπελοφόρος χώρα τῆς Ἑλλάδος περιλαμβάνει (ἐκτὸς τῆς Ἑπτανήσου τὴν ὁποίαν παραλείπομεν, διότι ἐξαιρεῖται τῆς προκειμένης φορολογίας) 1,000,000 περίπου στρέμματα καρποφόρων ἀμπελοφυτειῶν. Λοιπὸν κατὰ μέσον ὄρον γνωρίζομεν, ὅτι ἑκαστὸν στρέμμα ἀμπελοῦ παράγει 250 ὀκάδας οἴνου, πολλαπλασιάζοντες δὲ τοὺς δύο τούτους ἀριθμοὺς (1, 000,000 X 250) φθάνομεν εἰς τὸ ποσὸν 250 ἑκατομμυρίων ὀκάδων ἐνιαυσίως παραγομένου οἴνου. Ἀφίνομεν εἰς τὰς ἰδιαιτέρας τοπολογικὰς τῆς ἀμπελοφυτείας περιστάσεις καὶ εἰς βᾶρος τῶν κατὰ μέσον ὄρον ὑπολογισμῶν 50 ἑκατομμύρια, ἀφαιροῦμεν 20 ἑκατομμύρια διὰ τὴν ἐνιαυσίαν ἐξαγωγὴν, ἣτις ὅμως τῷ 1875 ὑπελογίζετο εἰς μόνον 4 1/2, καὶ ἰδοῦ, ἐν συγκαταβατικῷ κατὰ πάντα ὑπολογισμῷ, μένουσι διὰ τὴν ἐνιαυσίαν κατανάλωσιν τῆς Ἑλλάδος 180 περίπου ἑκατομμύρια ὀκάδων οἴνου.

Διατὶ ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τὴν 29 Ὀκτωβρίου διεκήρυξεν εἰς τὴν Βουλὴν, ὅτι ἡ ἐν Ἑλλάδι κατανάλωσις τοῦ οἴνου φθάνει μόνον εἰς 60 ἑκατομμύρια· Ἄφ' ἑνὸς μὲν εἶναι τέχνη τὸ διὰ σμικρύνσεων προβαίνειν εἰς εὐρύνσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ὅλος ὁ σκοπὸς τοῦ ὑπουργείου εἶναι νὰ φορολογήσῃ τὰς πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἠδύνατο νὰ εὐρῆ μείζονα κατανάλωσιν. Ὅτι τὸ ὑπουργεῖον διευθύνει τὴν φορολογικὴν μηχανὴν του κατὰ μόνων τῶν πόλεων καὶ ἰδιαιτέρως κατὰ τοῦ ἐργατικοῦ ἐν αὐτοῖς Λαοῦ μαρτυρεῖ ὅλη ἡ τοῦ προκειμένου νομοσχεδίου διασκευή. Ἐν πρώτοις δὲν φορολογεῖ τοὺς δι' ἰδίαν χρῆσιν κατασκευάζοντας ἢ ἀποταμιεύοντας οἶνον, ὁποῖοι εἶναι οἱ ἀμπελοκτῆμονες καὶ οἱ κεφαλαιοῦχοι, ἰδιαιτέρως δὲ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξοχὴν, ὅλοι οἱ κάτοικοι αὐτῆς. Ἐν γένει ἡ μικρὰ καλλιέργεια, ἣτις διακρίνει τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν ἐν Ἑλλάδι, ὡς ἐξαιρεσιν μόνον παριστᾷ καλλιεργητὴν τῆς γῆς ἀλλότριον πρὸς τὴν ἀμπελοργίαν, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι τῶν πόλεων, σιδηρουργοί, τέκτονες, ὑποδηματοποιοί, κτίσται, λιθοξοοί, ράπται, ἀμαξηλάται καὶ ὅλη ἡ ποικίλη τῶν ἐργατῶν σειρά, κινούντες τὴν χειροτεχνικὴν βιομηχανίαν, ἀγοράζουσι τὸν οἶνον ἀλλὰ δὲν παράγουσιν οὐδ' ἀποτα-

μιεύουσιν αὐτόν· διότι οὔτε ἀμπέλους οὔτε κεφάλαια εὐ-
ρον ἀπὸ ὑπευθύνους γονεῖς, ἢ ἔλαβον ἀπὸ τυφλὴν τύχην,
ἢ ἐκέρδισαν ἀπὸ ὑποπτον χρηματιστικῆν. Ἀλλὰ τὸ σκαν-
δαλωδέστερον εἶναι ἡ ἀπαλλαγὴ τῶν χονδρικῶν πωλή-
σεων ἀπὸ τῆς προκειμένης φορολογίας. Τὸ νομοσχέδιον
τὴν διακηρύττει λίαν σαφῶς· δὲν ἐννοεῖ νὰ φορολογήσῃ
εἰμὴ μόνον τὴν λιανικὴν τοῦ οἴνου πώλησιν. Ἄρκει νὰ
γράφῃ τις ἐπὶ τοῦ οἰνοπωλείου του «Χονδρικὸν Οἰνοπω-
λεῖον», καὶ εὐθὺς τὸ φορολογικὸν νομοσχέδιον ἀτονεῖ. Τὸ
ἀποτέλεσμα εἶναι, ὅτι ἀπαλλάσσονται πάσης φορολογίας
οἱ χονδρικῶς ἀγοράζοντες, δηλαδὴ οἱ πλούσιοι, καὶ ἐπι-
βαρύνονται οἱ λιανικῶς ἀγοράζοντες, δηλαδὴ οἱ πτωχοί !
Ὁ φορολόγος τοῦ ὑπουργικοῦ νομοσχεδίου βλέπει πλη-
ρουμένην τὴν πολυτελεῖ οἰναποθήκην τοῦ πλουσίου, ὁσ-
φραίνεται καὶ παρέρχεται, ὅταν δὲ ἐννοήσῃ ὅτι κεκμηκῶς
τις ἐργάτης ἐτοιμάζεται νὰ πῆ ποτῆριον οἴνου, ὅπως
θερμάνῃ τὰ παγωμένα μέλη του, σταματᾷ τὸ ποτῆριον
εἰς τὰ χεῖλη τοῦ πτωχοῦ ἵνα πληρώσῃ οὗτος πρῶτον τὸν
φόρον !

Ἄλλ' εἶναι περίεργον νὰ εὐρωμεν τὸν ἀριθμὸν τῆς πο-
λυπαθοῦς αὐτῆς τάξεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐτοιμάζεται ἡ
φορολογικὴ μᾶστιξ νὰ κατέλθῃ τόσον σκληρῶς. Δὲν ἔχο-
μεν σκοπὸν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν πολιτικὴν ἐννοίαν τῆς
ἀπὸ τῆς προκειμένης φορολογίας ἐξαιρέσεως τῆς Ἑπταν-
νήσου, καὶ περιοριζόμεθα εἰς τὸ ἐπιβαρυνόμενον λοιπὸν
Κράτος μετὰ τῶν νέων ἐπαρχιῶν, ἰδιαίτερώς δὲ εἰς τὸ
πρῶτον, καθυστερούσης ἐν ταῖς δευτέραις τῆς κατὰ πόλεις
εἰδικῆς ἀπογραφῆς. Κατὰ τὸ ὑπουργικὸν νομοσχέδιον α')
αἱ πόλεις Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς (84,429 ὁμοῦ κάτοικοι
κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1879) φορολογοῦνται δι' 6
λεπτῶν κατ' ὁκάν, β') αἱ πόλεις Πατρῶν καὶ Ἐρμουπό-
λεως (46,739 ὁμοῦ κάτοικοι) φορολογοῦνται διὰ 5 1/2
λεπτῶν, γ') ἡ Τρίπολις (10,057 κάτοικοι) φορολογεῖται
διὰ 4 1/2 λεπτῶν, δ') 16 μικρότεροι πόλεις, ἐξ ὧν ἐκά-
στη περιέχει 5—10 χιλ. κατοίκων, αἱ πόλεις Ἄργος,
Αἴγιον, Πύργος, Φιλιατρά, Καλάμαι, Μεσσήνη, Πόρος,
Κρανίδιον, Σπέτσαι, Ἰθῶρα, Λαμία, Χαλκίς, Μέγαρο,
Λαύριον, Μεσολόγγιον καὶ Ἀγρίνιον (101,396 ὁμοῦ κά-
τοικοι) φορολογοῦνται διὰ 4 λεπτῶν, ε') 43 πόλεις, ἐξ ὧν
ἐκάστη περιέχει 2—5 χιλ. κατοίκων, ἤτοι Ναύπλιον,

Κόρινθος, Σπάρτη, Γύθειον, Κυπαρισσία, Γαργαλιάνοι,
Ἄνδρίτσεινα, Ἀγουλινίτζα, Δημιτσάνα, Λαγκάδια, Στε-
μνίτζα, Ἅγιος Πέτρος, Δίβρη, Λεχαινά, Ξηροχώριον,
Θῆβαι, Λεβαδεία, Ἀράχοβα, Αἰτωλικόν, Ἀμφισσα, Γα-
λαξειδίον κλπ. (133,312 ὁμοῦ κάτοικοι) φορολογοῦνται
διὰ 3 1/2 λεπτῶν. Παραλείπομεν τοὺς μικροτέρους
συνοικισμοὺς, ἐφ' ὧν μικρὰ ἢ φορολογήσιμος κατανάλω-
σις διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν τῆς δι' ἰδίαν χρῆσιν οἰνοπα-
ραγωγῆς. Ἄλλ' ἡ κατάπτωσης τῆς φορολογικῆς κλίμα-
κος ἀπὸ 6 καὶ 5 1/2 λεπτῶν ἐν τοῖς πυκνοτέροις πλη-
θυσμοῖς εἰς 3, 2 1/2 καὶ 2 ἐν τοῖς ἀραιότεροις ἐγείρει
μίαν ἀπορίαν τὴν ἐξῆς. Μήπως οἱ πένητες τῶν μεγάλων
πόλεων εἶναι εὐτυχέστεροι τῶν ἐν ταῖς μικραῖς; Ἐμέτρη-
σαν ποτὲ οἱ ὑπουργοὶ τὰς ἀφορήτους στερήσεις ἐκείνων,
οἵτινες νυχθημερόν ἐργαζόμενοι ἐγκαταβιοῦσιν ἐν τοῖς
ζῶσι τῶν πόλεων τάφοις;

Βεβαίως ἐννοοῦμεν νὰ υποβάλωμεν πρὸς τὴν Βουλὴν
παραστάσεις ὅχι μόνον ἐξ ὀνόματος τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ
ἐν Πειραιεῖ οἰνοπωλῶν (φωνὴ πεντακισχιλίων οἰκογενει-
ῶν), ὅχι μόνον ἐξ ὀνόματος τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις μνη-
μονευθείσαις ἄνω πόλεσι ἡμετέρων συναδέλφων, μεθ' ὧν
μᾶς συνδέει στερεὰ βιομηχανικὴ ἀλληλεγγύη, ἀλλὰ καὶ
ἐξ ὀνόματος ὅλου τοῦ ἐνδιαφερομένου ἀστικοῦ τῆς Ἑλ-
λάδος πληθυσμοῦ, μεθ' οὗ μᾶς συνδέουν οἱ ἱεροὶ τῆς ἐ-
θνικῆς ἐργασίας δεσμοὶ καὶ αἱ βαρεῖαι τοῦ ἀγῶνος τῆς
ζωῆς τύχαι. Εἰς 450 περίπου χιλιάδας ἀνθρώπων ἀναβιβά-
ζεται ὁ ἰδίως διὰ τῆς προκειμένης φορολογίας καθ' ὅλον
τὸ Κράτος (ἐκτὸς τῆς Ἑπτανήσου) ἐπιβαρυνόμενος ἀστικός
τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ πληθυσμός. Ἐὰν τὸ ἐφ' οὗ γίνονται
οἱ ὑπολογισμοὶ Κράτος καταναλίσκη 180 περίπου ἑκα-
τομμύρια ὁκάδων οἴνου, ὁ περὶ τὸ τέταρτον τοῦ πλη-
θυσμοῦ τούτου ἀναβιβαζόμενος ἀστικός πληθυσμός δύ-
ναται ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῆς βιωτικῆς νὰ φθάσῃ τὰ 50—60
ἑκατομμύρια καταναλισχομένων ὁκάδων οἴνου. Λοιπὸν

ἀπὸ μέσου τινὸς ὄρου τῆς ἐκτεθείσης φορολογικῆς κλίμακος δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν τί ζητεῖ ἐν ὄλῳ τὸ ὑπουργικὸν νομοσχέδιον παρὰ τοῦ ἐργατικοῦ τῶν πόλεων Λαοῦ. Ζητεῖ 5 λεπτὰ ἀφ' ἐκάστης ὀκάδος τῶν 60 ἑκατομμυρίων, δηλαδὴ 3 ἐν ὄλῳ ἑκατομμύρια δραχμῶν. Βαρεία ἡ δοκιμασία εἰς ἣν πρόκειται νὰ ὑποβληθῇ ὁ πενόμενος τῶν πόλεων Λαός. Ἐχει τι εἰλωτικὸν καὶ ἀντικρυ τῆς ἁρμονίας, ἥτις πρέπει νὰ χαρακτηρίζη τὴν λειτουργίαν τῆς πολιτείας.

Ἄλλ' ἄρα γε θὰ εἰσαχθῇ ὀλόκληρον τὸ ποσὸν τῶν 3 τούτων ἑκατομμυρίων εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἐπικρατείας; Ἀφ' ἐνός τὰ ὑπεράνω παντός μέτρου ἔξοδα τοῦ ἐν τῷ προκειμένῳ νομοσχεδίῳ μηχανισμοῦ, ὅστις, μὴ ἔχων πλήρη συνείδησιν ἑαυτοῦ, πολλαπλασιάζει τὰς δυσχερείας του, δι' ὄλης τῆς ἀκολουθίας οἰκονομικῶν ἐφόρων, ὑπαλλήλων δημοσίων καὶ δημοτικῶν, φορολογικῶν κατασκόπων, καὶ γενικῶς ὀργάνων ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως, ἐν ἀτελευτήτῳ διαδοχῇ ἐκθέσεων, καταμετρήσεων, ἀναφορῶν, ἀδειῶν κλπ. Ἀφ' ἐτέρου αἱ καταχρήσεις, αἵτινες φύσει ἐπὶ τοιοῦτου βαβυλωνικοῦ συστήματος παρομαρτοῦσιν ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν πειρασμῶν, τοὺς ὁποίους αὐτὸ τοῦτο κατὰ πᾶν θῆμα προτάσσει εἰς τὸν δρόμον του. Ἐν γένει ἐνῶ ὁ ἐργατικὸς Λαὸς τῶν πόλεων θα πληρόνη τὰ 3 ἑκατομμύρια, ἀμφιβάλλομεν ἂν τὸ ἥμισυ τούτων θὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ θὰ χρησιμεύσῃ εἰς φανερόν ἢ κεκρυμμένον ἀλειμμα τῆς φορολογικῆς μηχανῆς, τὸ ὁποῖον ὁ μὲν φορολογούμενος θὰ χορηγή, ἡ δὲ πολιτεία δὲν θὰ λαμβάνη. Καὶ ταῦτα μετὰ πόσας καταπιέσεις, μετὰ πόσας στενοχωρίας, μετὰ πόσας συμφορὰς!

Ἐπιλείπει ἡμῖν ὁ χρόνος εἰς γενικὴν ἀνάλυσιν τῆς τοῦ ὑπουργικοῦ νομοσχεδίου δυσαρμονίας πρὸς τὰς θεμελιώδεις ἀρχάς. Ἐν τούτοις τινὰ εἶναι ἰδιαιτέρως χαρακτηριστικά.—Ἡ φορολογικὴ δικαιοσύνη εἶναι ἐντελῶς ἀποῦσα. Ἐξίσου φορολογεῖται ἡ μεγάλη οἰνοποιία, ἡ διαθέτουσα

μεγάλα κεφάλαια, ἡ ὀδηγουμένη ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, ἡ παράγουσα τοὺς ἐκλεκτοὺς τῶν πλουσίων οἶνους, καὶ ἐξίσου ἡ μικρὰ οἰνοποιία, ἡ ἀπὸ στερήσεων καὶ ἀνευ τέχνης παρασκευάζουσα τὸν οἶνον τοῦ ἐργατικοῦ Λαοῦ. Ἐξίσου φορολογεῖται ὁ καλὸς οἶνος, ὁ ἐν φιάλαις πωλούμενος ἀντὶ 5 καὶ πλέον δραχμῶν, καὶ ἐξίσου ὁ ἄτεχνος οἶνος ὁ εἰς τιμὴν μόλις ἐξηκοντάλεπτον ἀποβλέπων. 6 λεπτὰ νὰ πληρόνη τὸ μέγαρον καὶ 6 λεπτὰ ἡ καλύβη, εἶναι ὄχι δικαιοσύνη, εἶναι σαρκασμός.—Ἐν οὐδενὶ ἄρθρῳ τοῦ νομοσχεδίου ἀναγράφεται ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπαξ μόνον φορολογίας. Ἀπ' ἐναντίας ἡ ὄλη ἐκθεσις αὐτοῦ μαρτυρεῖ τὸν σκοπὸν τῆς ἀλλεπαλλήλου ἐπὶ τοῦ καταναλισκομένου οἴνου φορολογίας. Ἀφ' ἐνός μὲν «πᾶς, λέγει τὸ ἄρθρον 3 αὐτοῦ, ἀποταμιεύων ἢ μεταφέρων οἶνους ὀφείλει» κλπ. ἀφ' ἐτέρου δὲ κατὰ τὸ ἄρθρον 6 «ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος προσδιορίζει τὸ ὀφειλόμενον παρ' αὐτοῦ δικαίωμα». Οὕτω μεταβιβάζει τις ἐκ τοῦ οἰνοπωλείου του εἰς παράπηγμα ἐξοχικῆς πανηγύρεως οἶνον; πρέπει νὰ πληρώσῃ φόρον. Ἐπιστρέφει ἐκ τῆς πανηγύρεως τὸ μὴ καταναλωθὲν ποσὸν εἰς τὴν πόλιν; ἐνεργεῖ νέαν μεταφορὰν καὶ πρέπει νὰ πληρώσῃ φόρον. Ἐπ' οὐδενὶ τοῦ νομοσχεδίου στοιχείῳ ἀναφαίνεται ἐλαχίστη κἂν ὑπόνοια πῶς συνδυάζεται ἐν ἄλλαις χώραις ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπαξ φορολογήσεως πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταφορᾶς.—Ὡς εἶπομεν, ἡ φορολογία ἀποτείνεται κατὰ τῆς λιανικῆς πωλήσεως, ἐνῶ δὲ οὐδαμοῦ τὸ νομοσχέδιον θέτει τὰ ὄρια ταύτης, τὸ ξηρὸν γράμμα αὐτοῦ ἐπιτρέπει ἐπὶ οἰνοπωλείου περιέχοντος π. χ. εἴκοσι βαρέλια νὰ δηλωθῇ τὸ ἐν διὰ λιανικὴν πώλησιν, ἀφινόμενων τῶν λοιπῶν διὰ χονδρικήν· ἀλλὰ τοῦτο, ἕκαστος ἐννοεῖ, τί ἐν τῇ πρακτικῇ σημαίνει.—Κατὰ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ νομοσχεδίου, ἐὰν ὁ ἀποταμιεύων οἶνους δὲν δηλώσῃ ἐν τῇ αἰτήσει του τὸν ἀριθμὸν τῆς οἰκοδομῆς, ἐν ἣ τούς ἀποταμιεύει, τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἄρθρον 19 αὐτοῦ διὰ προστίμου 1000 δραχμῶν! Οἶα αὐστηρότης! Ἄλλὰ

θὰ ἐπρωτιμῶμεν μᾶλλον τὴν λογικότητα, διότι τί νὰ εἴπωσιν οἱ κατοικοῦντες εἰς πόλεις καὶ συνοικίας μὴ ἡριθμημένας;—Ἡ ὑποστάθμη τῶν ἡμετέρων οἴνων, λέγει τὸ ὑπουργικὸν νομοσχέδιον, εἶναι 5 τοῖς 0)0. Ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ οἴνων ἀλλεπαλλήλως μετηγγισμένων ἐντὸς πολυετῶν ἀποθηκῶν, παραδέχονται ἐπὶ τῆς πρὸς καταναλώσιν εἰσόδου των ὑποστάθμην 3 τοῖς 0)0, καὶ ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τὸ ὑπάρχον σύστημα τῆς, σχεδὸν εἰπεῖν, ἀπὸ τοῦ φλοιοῦ τῆς σταφυλῆς μετ' ὀλίγον χρόνον καταναλώσεως ὑποστάθμη μόνον 5 τοῖς 0)0! Ἀπόδειξις ὅτι οἱ συντάξαντες τὸ προκείμενον νομοσχέδιον δὲν εἶδον ποτὲ τὸ κατακάθισμα τῶν Ἑλληνικῶν οἴνων. Μόνον ρητίνην ἐπὶ 600 ὀκάδων οἴνου ὑπολογίζεται, κατὰ τὰ ἤδη εἰρημένα, εἰς 7 τοῖς 0)0· ὅταν δὲ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ζυμώσεως τοῦ οἴνου στοιχεῖα, ἐννοεῖ ἕκαστος κατὰ πόσον εἶναι ὀρθὴ ἢ πρακτικὴ, ἢ εἰς 12 τοῖς 0)0 τὴν ὑποστάθμην ἀναβιβάζουσα.—Κατὰ τὰ ἄρθρα 7 καὶ 8 τοῦ νομοσχεδίου, ἂν θέλουν οἱ οἰνοποιοὶ νὰ πωλήσουν λιανικῶς, ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος καταμετρεῖ τοὺς οἴνους των, δίδει ἄδειαν, μετὰ τὴν λήξιν αὐτῆς καταμετρεῖ ἐκ νέου, καὶ τὸ μεταξὺ τῶν δύο καταμετρήσεων ἐλλεῖπον ποσὸν φορολογεῖ. Ἐρωτᾶτε τὸ νομοσχέδιον· ποῖοι εἶναι οἱ οἰνοποιοὶ, καὶ σὰς ἀπαντᾷ: ὄχι οἱ οἰνοπῶλαι. Ἐν τούτοις δὲν ὑπάρχει οἰνοπώλης ἐν Ἑλλάδι τῆς ἡμετέρας βιομηχανίας, ὅστις νὰ μῆ εἶναι συγχρόνως καὶ οἰνοποιός. Σύγχυσις λοιπὸν καὶ ἀυθαίρεσις.—Ἡ προπληρωμὴ τοῦ φόρου, πωληθῆ ὁ οἶνος ἢ δὲν πωληθῆ, χυθῆ ἢ διαφθαρή, εἶναι ὁ ἀξίωσις τοῦ νομοσχεδίου, τὸ ὅποῖον μόλις χορηγεῖ τινα προθεσμίαν προκειμένου περὶ φόρου κατωτέρου ἢ ἀνωτέρου τῶν 1000 δραχμῶν, καὶ ταύτην θέτουσαν εἰς ἀπαγόρευσιν, ἐνόσω διαρκεῖ, τὴν μεταφορὰν τοῦ οἴνου. Πόσον διαφέρουσιν αἱ ἐν Γαλλίᾳ ἀρχαί! Ἐκεῖ καταμετρεῖται ὁ οἶνος εἰς τὸ τέλος ἐκάστης τριμηνίας, ἐξευρίσκειται ὁ καταναλωθεὶς, καὶ πληρόνεται τότε ὁ ἐπ' αὐτοῦ φόρος. Ἐὰν θέλητε

παραδείγματα, ἐκλέξατε τοῦλάχιστον τὰ καλλίτερα.—Ποῦ ἢ πρόνοια τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας, ἢ ἐπιτρέπουσα εἰς τοὺς δήμους τὴν πρὸς τὸ Κράτος πληρωμὴν τοῦ ἐπὶ τῆς λιανικῆς πωλήσεως φόρου ἀπὸ εἰσπράξεως τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ δι' ἄλλου τινὸς ἤττον ἐπαχθοῦς τῆς δημοτικῆς φορολογίας ποσοστοῦ; Ποῦ ἢ ἐν Γαλλίᾳ εὐκολία τῆς ἐπὶ σταθεραῖς ἐγγυήσεσι κατ' ἀποκοπὴν ἐκ μέρους τῶν οἰνοπωλῶν πληρωμῆς τοῦ φόρου; Ἐκεῖ οἱ χυνόμενοι καὶ διαφθειρόμενοι οἶνοι δὲν φορολογοῦνται, καθὼς καὶ ὁ ὑπὸ τῆς οἰκογενείας τοῦ οἰνοπῶλου καταναλισκόμενος. Ἐδῶ αἱ λεπτότητες αὗται κρίνονται ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν γελοῖαι.

Ἄλλ' ἐρχόμεθα εἰς τὸ ἐκφραστικώτερον γνῶρισμα, ὁποῖου εἶδους νομοθετικὴ ἐρμασία εἶναι αὕτη, τὴν ὁποίαν οἱ ὑπουργοὶ ὑποβάλλουσιν εἰς τοὺς Ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους. Ἐμπνέονται ἀπὸ τὸν ὁσημέραι ἐξαλειφόμενον ἐκ τῆς Γαλλικῆς χώρας παλαιὸν τρόπον τῆς ἐπὶ τῆς λιανικῆς πωλήσεως τοῦ οἴνου φορολογίας, καὶ δὲν ὑποπτεύονται καὶ ὅτι ἐνηργήθη ἐν Γαλλίᾳ τῷ 1875 μεγάλη κατ' αὐτὸν μεταρρύθμισις, διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ φόρου τῆς λιανικῆς πωλήσεως εἰς φόρον τῆς ἐν ταῖς πόλεσιν εἰσαγωγῆς. Πρὶν ἐξετάσωμεν τὸν νέον φόρον, ἄς ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ μεταφυτευομένου ἐν μέσῳ ἡμῶν παλαιοῦ. Συνίσταται οὗτος ἐν Γαλλίᾳ εἰς 18 τοῖς 0)0 ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ οἴνου. Ἐὰν ὁ οἶνος πωλεῖται 100 λεπτὰ, τὰ 18 ἀνήκουσιν εἰς τὸ Κράτος. Ὅταν ὅμως τὸ ὑπουργικὸν νομοσχέδιον ἐπιβάλλῃ φόρον 4 1/2 λεπτὰ εἰς τοὺς οἴνους π. χ. τῆς Τριπόλεως, ἠξεύρετε πόσον ἀναλογεῖ οὗτος πρὸς τὴν ἀξίαν αὐτῶν; Ἀναλογεῖ εἰς 50 τοῖς 0)0, διότι ἡ ἀξία τοῦ οἴνου ἐν Τριπόλει εἶναι μόλις δεκάλεπτος. Ἐπομένως κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ ὑπουργείου οἱ κάτοικοι τῆς Τριπόλεως φορολογοῦνται, ὡς ἐὰν τρεῖς ἤδη ὑπέστησαν τὰ δεινὰ τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου! Ἀναλόγως δὲ ἕκαστος δύναται πρὸς τὴν πόλιν του νὰ ποιήσῃ τοὺς

λογαριασμούς του.—'Ερχόμεθα εἰς τὸ νέον ἐν Γαλλίᾳ σύστημα τῆς φορολογίας τοῦ οἴνου ἐπὶ τῆς ἐν ταῖς πόλεσιν εἰσαγωγῆς. Ἐν πρώτοις ὑπάγονται εἰς αὐτὸ αἱ περιέχουσαι πλέον τῶν 10 χιλιάδων κατοίκων πόλεις, αἵτινες, τηρουμένων τῶν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γαλλίας ἀναλογιών, ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰς παρ' ἡμῖν περιεχούσας ἄνω τῶν 2 χιλιάδων κατοίκων. Διαιρουμένης δὲ τῆς Γαλλικῆς χώρας εἰς 5 φορολογικὰς ζώνας, ὁ φόρος τῆς ἐν ταῖς πόλεσιν εἰσαγωγῆς τοῦ οἴνου ἀναβαίνει κατὰ λίτραν (302 δράμια) ἀπὸ 3)10 τοῦ λεπτοῦ μέχρι 2 καὶ 4)10 τοῦ λεπτοῦ. Διατί ζητοῦν οἱ ὑπουργοὶ τῆς Ἑλλάδος 6 καὶ 5 1/2 καὶ 5 λεπτά ἀπὸ τὰς πόλεις αὐτῆς; Μᾶς ἐπλημμύρησεν ἄρα γε εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἡ γενικὴ εὐπορία, ὥστε νὰ φορολογώμεθα εἰκοσαπλασίως τῶν Γάλλων; Ἀλλὰ δύνανται νὰ μᾶς ἀντιτάξωσιν οἱ ὑπουργοί, ὅτι ἂν ζητοῦν παρὰ τῶν Ἀθηναίων 6 λεπτά κατ' ὄκᾰν, οἱ Παρισίνοὶ πληρόνουν 8 1)2 λεπτά κατὰ λίτραν. Λησμονοῦν ὅμως, ὅτι οἱ Παρίσιοι περιέχουν 2,225,910 κατοίκους, ὅσους δηλαδὴ δὲν ἔχει ὅλη ἡ Ἑλλάς, ὅτι οἱ Παρίσιοι εἶναι παγκόσμιος πρωτεύουσα, ὅτι εἶναι κέντρον ἀμετρήτου πλούτου, καὶ περιπλέον πόλις τὴν ὁποίαν 15 δισεκατομμύρια δραχμῶν ἐξηγόρασαν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ κατακτητοῦ. Καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψιν ὅμως ταύτην, τί εἰσπράττει ὁ δημόσιος τῆς Γαλλίας θησαυρὸς ἐκ τῶν φόρων τῆς τοῦ οἴνου καταναλώσεως; Κατὰ τὸ 1878 ὄλαι αἱ ἐξ αὐτῶν εἰσπράξεις ἀνέβαινον ἐν Γαλλίᾳ εἰς 184 ἑκατομμύρια δραχμῶν, ἐπειδὴ δὲ ὁ Γαλλικὸς πληθυσμὸς συμποσοῦται εἰς 37 ἑκατομμύρια, πρὸς ἕκαστον ἑκατομμύριον κατοίκων ἀναλογοῦσι 5 ἑκατομμύρια δραχ. Ἀναλόγως, τηρουμένων τῶν ἀποστάσεων τῆς μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἑλλάδος παρακεκινδυνευμένης οικονομικῆς συγκρίσεως, ὁ ἔλαττον τοῦ ἡμίσεος ἑκατομμυρίου ἀστικὸς τῆς Ἑλλάδος πληθυσμὸς, τὸν ὁποῖον τὸ ὑπουργικὸν νομοσχέδιον ἔχει ἐπὶ σκοπὸν βολῆς, ἔπρεπε νὰ φορολογηθῇ διὰ 2 ἑκα-

τομμυρίων δραχμῶν. Διατί ζητοῦνται παρ' αὐτοῦ 3 καὶ ἐπέκεινα; Ἐδῶ, χωρὶς νὰ ρίψωμεν ὄπλον, τρέχομεν ἀχαλίνωτοι εἰς τὸ στάδιον τῶν φόρων τῶν πολεμικῶν. Ἐνῶ ἐκεῖ πρέπει νὰ πωλήσωσι καὶ τὸ ὑποκάμισόν των, ἵνα ἐξελείψουν τὸ μονοκρατορικὸν στίγμα τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Λωραίνης, οἱ ἡμέτεροι ὑπουργοὶ ἀναβαίνουσιν ἐπὶ σκίμποδος ὑψηλοῦ καὶ λέγουσι κομπαστικῶς πρὸς τοὺς Γάλλους: τί θὰ ἐπράττομεν ἡμεῖς, ἐὰν εἶχομεν τοιαύτην δοκιμαστικὴν εὐτυχίαν!

Ἡ ἀνάλυσις αὕτη εἶναι ἱκανὴ νὰ δείξῃ τὰς τάσεις τῆς παρ' ἡμῖν ἐπισήμου διευθύνσεως τῶν κοινῶν πραγμάτων. Ἄλλ' ἡ οικονομικὴ δικαιοσύνη διαμαρτύρεται πρὸς τοιοῦτον τρόπον ἀποκαταστάσεως φορολογικῆς. Οὔτε φαίνεται ἡμῖν ἀδιάφορον τὸ τελικὸν κατόρθωμα ταύτης, νὰ παραστήσῃ τὴν Πολιτείαν ὡς σκληρὰν τοῦ ἐργατικοῦ τῶν πόλεων πληθυσμοῦ μητρυιάν. Ἐν γένει ἢ ἐν τῷ ὑπουργικῷ νομοσχεδίῳ διαρρύθμισις τοῦ ἐπὶ τῆς λιανικῆς πωλήσεως φόρου μαρτυρεῖ κακὴν χώνευσιν ξενικῆς ιδέας ἀτελῶς μελετηθείσης. Ἡδύναντο οἱ ὑπουργοὶ νὰ σταματήσωσι πρὸ τοῦ ἐν Πρωσίᾳ συνδυασμοῦ τῆς οἰνοκαταναλώσεως πρὸς τὴν οἰνοπαραγωγὴν κατὰ τὴν φορολογίαν ταύτης. Δὲν τὸ ἔπραξαν.—Ἡδύναντο οἱ ὑπουργοὶ νὰ ἐμπνευσθῶσιν ἐκ τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ παραδείγματος τῆς ἐπὶ τῇ ἐσωτερικῇ καταναλώσει τοῦ οἴνου φορολογίας διὰ τῶν ἐπιτηδευματικῶν ἀδειῶν, ἀνεξαρτήτως τῆς γενικῆς ιδέας τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ τελωνειακοῦ ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν οἴνων δασμοῦ· κατὰ τὸ 1879 ὁ ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευματικῶν ἀδειῶν φόρος τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ οἰνοκαταναλώσεως ἀνέβη εἰς 206,488 λίρας στερλίνας, ἤτοι εἰς 5,165,200 δραχμάς, ἐπειδὴ δὲ ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀγγλίας συμποσοῦται εἰς 34 ἑκατομμύρια, ἀναλογοῦσι πρὸς ἕκαστον ἑκατομμύριον κατοίκων 151,858 δραχμαί, ὥστε ἀναλόγως ἢ Ἑλλάς (2 ἑκατομμύρια κάτοικοι) θὰ ἐπλήρωνε 300 περίπου χιλιάδας. Δὲν τὸ ἔπραξαν.—Ἡδύναντο οἱ

ὑπουργοὶ νὰ μεταφέρωσιν ἐν τῷ τόπῳ τὸ προειρημένον νέον Γαλλικὸν σύστημα τῆς κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν οἴνων εἰς τὰς πόλεις φορολογίας, ὡς ἐν Ἑλβετία, ἐν Αὐστρία, ἐν Ἰταλία, καὶ ἐν Βυρτεμβέργῃ, καθ' ἣν ἰδιαιτέρως φορολογεῖται μόνη ἢ εἰς τὰ ξενοδοχεῖα εἰσαγωγὴ. Δὲν τὸ ἐπραξαν.— Ἄλλὰ τί ἐπραξαν; Ζητοῦσι παρὰ τῶν Ἀντιπροσώπων τοῦ Ἔθνους νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς τὰς ἐργατικὰς τοῦ Λαοῦ τάξεις τὸν ἐπαχθέστατον τῶν φόρων ἐπὶ τῆς λιανικῆς τοῦ οἴνου πωλήσεως, φόρον παρεμβαίνοντα ἀδιακόπως εἰς τὴν ἡμερησίαν τῶν πενήτων ζωὴν, καὶ ἀνοίγοντα τὸ χάσμα βαθύτερον μεταξὺ τῶν ἀεικινήτων στρωμάτων τῆς κοινωνίας, τὰ ὁποῖα σκληρῶς φορολογοῦνται εἰς τὰ στοιχεῖα τῆς πρώτης ὑπάρξεως αὐτῶν, καὶ τῶν δυσκινήτων στρωμάτων τῆς κοινωνίας, τὰ ὁποῖα, φθάσαντα εἰς τὴν ἀφορολόγητον ἀπολαυστικὴν περιωπὴν, δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ἐν Ἑλλάδι σήμερον ὅστις νὰ μὴ ἐπιγινώσκη.

Εἴμεθα ἐνώπιον προδιαγεγραμμένου σχεδίου νὰ πλουτοκρατηθῇ ἡ Ἑλλάς. Θὰ ἀνεχθῇ ἄρά γε ἡ Βουλὴ τὴν τοιαύτην τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας ἐξέλιξιν; Εἰς ὅλας τὰς τοιαύτας κοινωνικὰς μεταβολὰς οἱ φόροι, οἱ βροχηδὸν ἐπιπίπτοντες κατὰ τοῦ ἐργατικοῦ Λαοῦ, ἀποτελοῦσι τὸ ἀκροβολιστικὸν προοίμιον τοῦ ἀγῶνος. Ἐὰν ἡμεῖς τὸ καταγγέλλωμεν, οἱ Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους ἄς τὸ ἀνατρέψουν πρὶν ἐπώατη.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Δεκεμβρίου 1882.

Ἰποσημειούμεθα εὐσεβάστως.

Οἱ οἴνοπῶλαι Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς.

[Ἔπονται 500 ὑπογραφαί].